

Informe-memòria de la intervenció arqueològica a l'immoble del carrer Regomir 7-9

J. Oriol Granados, Emília Pagès

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

~~INFORME~~ - MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A L'IMMOBLE DEL
CARRER REGOMIR 7-9 (BARCELONA, CIUTAT VELLA)

Octubre 1993

Direcció i realització: J.Oriol Granados i Emília Pagès

Fotografies: R.Muro (Museu d'Història de la Ciutat)
E.Pagès

El material gràfic utilitzat en aquest informe ha estat realitzat pel:

- despatx d'Antoni Nacenta Navarro (arquitecte)
- Centre d'Arqueologia de la Ciutat.

INDEX

	Pàg.
Introducció	1
L'edifici	3
L'entorn	5
Metodologia	6
Localització	7
Descripció dels treballs	8
Planta baixa	9
Planta entresol	12
Planta principal	14
Planta primera	16
Plantes segona i tercera	17
Conclusions i valoració	18
Bibliografia	21

APENDIX I: FOTOGRAFIES

APENDIX II: PLANIMETRIES

Introducció

La redacció del projecte per a l'enderroc de l'edifici d'habitatges, ubicat al carrer del Regomir nº 7-9 i encarregat per la Societat PROCIVESA a l'arquitecte Antoni Nacenta, ha estat precedida d'una intervenció arqueològica.

Aquesta actuació calia fer-la de forma prèvia pel propi caràcter de l'edifici -una construcció de la segona meitat del segle XIX (1868)- però, de manera especial, pel seu estret contacte, per un cantó, amb la muralla romana, declarada Monument Històrico-Artístic d'Interès Nacional el 3 de juny de 1931, i per l'altre, amb la casa dels Gualbes (Regomir 11-19), palau originari del s. XIV i reformat al s. XVIII, moment al qual correspon la porta actual d'accés, d'estil barroc.

La descoberta i posada en relleu de part de la muralla i de l'antiga porta romana, en el decurs dels treballs de rehabilitació de l'edifici del Pati d'en Llimona i del Palau del Correu Vell, feia pensar que darrera les parets laterals d'aquest habitatge es podria conservar part del parament extern de la muralla.

Calia descobrir, també, els testimonis de la torre circular que flanquejava el costat O de la porta i que aixoplugava la capella de Sant Cristòfol. Torre que hauria sofert, en diferents moments, actuacions que l'haurien desfigurat. La torre, en un primer moment, va ésser, segurament, buidada quan s'aprofità en part el seu interior per construir-hi la capella. Posteriorment, la torre fou malmesa i parcialment enderrocada, en el moment d'ésser enrunat el primitiu centre de culte, juntament amb l'arc de l'antiga porta romana i, més tard, per la construcció, al

segle XIX, de la nova capella que va substituir la capella originaria, en fer-se l'edifici d'habitatges.

«Es de advertir que la capilla estuvo englobada desde sus comienzos, dentro de un grupo heterogéneo de edificaciones de varias épocas, predominando algunas torres que debieron pertenecer a la defensa de la ciudad (muralla) ó á algún edificio notable (palacio o cárcel) conforme antes se ha dicho. Así es que el local primitivo de aquella, situado encima de la muralla ó en una de sus torres, sería, como lo fué después en la planta baja, de dominio público:[...]»¹

Una altra de les qüestions que obligava a fer una prospecció, era la presència d'unes estructures que havien estat localitzades en el decurs de la intervenció arqueològica, feta amb motiu de la rehabilitació dels conjunts monumentals del Pati d'en Llimona i del Correu Vell.

Per últim, recordar que en el pati interior que separa ambdós edificis -on resta lliure i visible la muralla- van ser localitzades les restes d'una construcció que podria interpretar-se com un conjunt termal. Alguns del murs formen part de les mitgeres i la resta -paviments i fonamentacions d'altres murs- es conserva molt arrasada sota el paviment del pati.

¹ PUIGGARI I LLOBET, J.: Capilla de San Cristobal del Regomir, 1899, pàg.19.

L'Edifici²

Es tracta d'una casa de planta baixa, entresol i 4 pisos edificada el segle passat sobre un solar ocupat per altres habitatges que havien estat propietat, des del segle XVIII, de la família Guarch, la qual va dur a terme la seva reconstrucció entre 1764 i 1765.

El 1860, Peregrí Guarch va demanar permís per dur a terme una reforma que encarregà al mestre d'obres Josep Fontseré. Aquesta obra projectada no es va arribar a realitzar, les cases es van tirar a terra i van ser substituïdes per un nou edifici. El 1861, Pau Martorell realitzà un nou projecte que tampoc es dugué a terme.

L'enderroc que l'Ajuntament va dur a terme aquell mateix any, tant de l'arc de la porta del Regomir com de la Capella de Sant Cristòfol, va fer possible la incorporació al projecte de tota la propietat, inclouent-hi la part que restava darrera la zona enderrocada.

El projecte presentat el 1862 contempla la construcció de la nova capella de Sant Cristòfol per a la qual Peregrí Guarch cedí una part de la seva propietat.

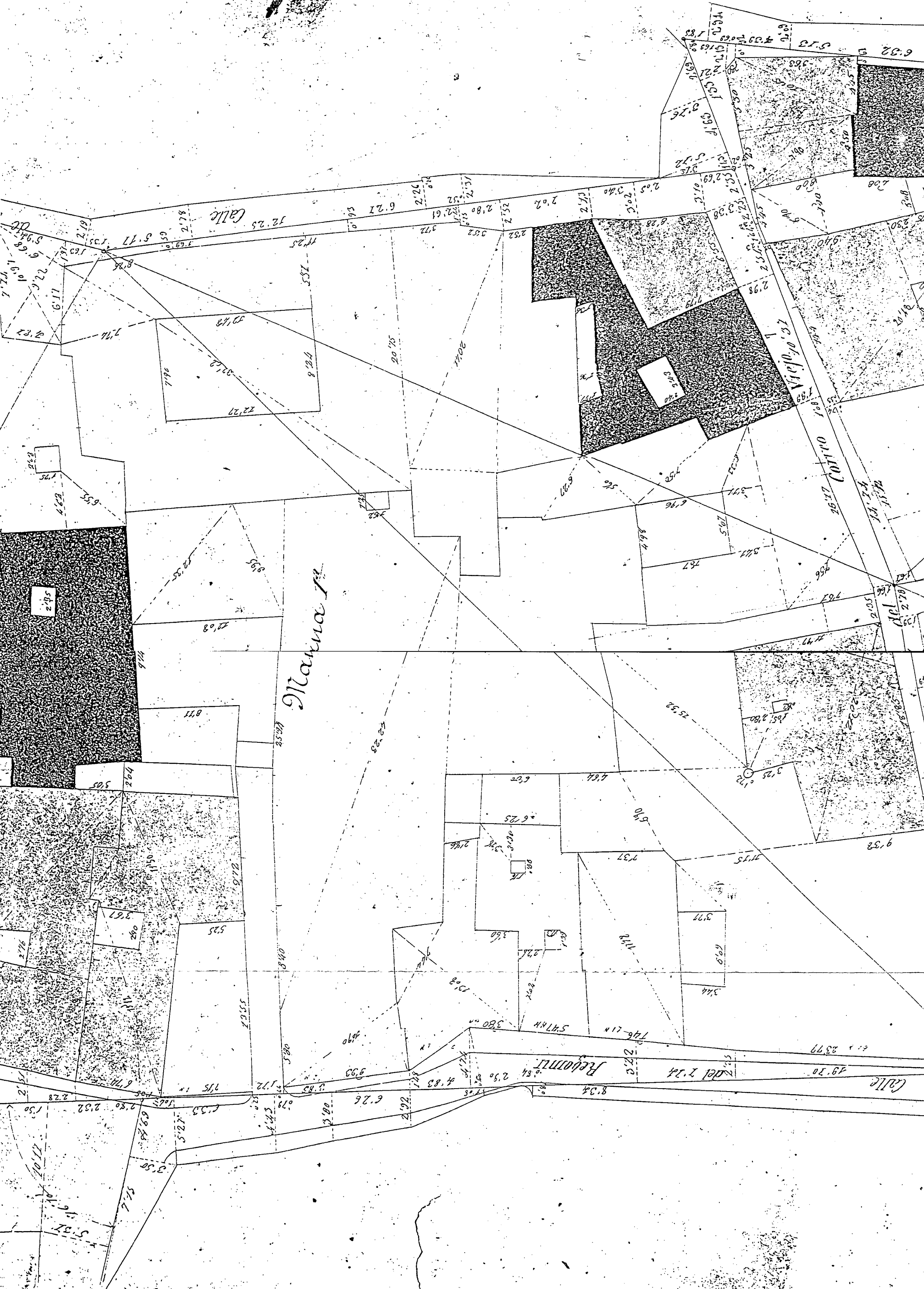
En els plànols del projecte (AA Expd.: 1191-C) es pot comprovar com la muralla és un determinant dels límits del solar, ja que constitueix una de les mitgeres del nou edifici.

La torre circular apareix perfectament dibuixada i es converteix en el contenidor de la capella.

² Altres referències documentals pertanyents a la finca es poden consultar en els treballs de CABALLE, F.; GONZALEZ, R.; NAVAS, T. (1990) i PIQUER, E. (1991), dipositats en el CAC.

L'alçat d'aquest projecte també reflecteix la presència de la torre que determina en la planta baixa, l'entresol i part del primer pis o principal un cos independent. Així, doncs, el tractament de la façana mostra una dissimetria entre el costat NO més proper a la porta i el SE.

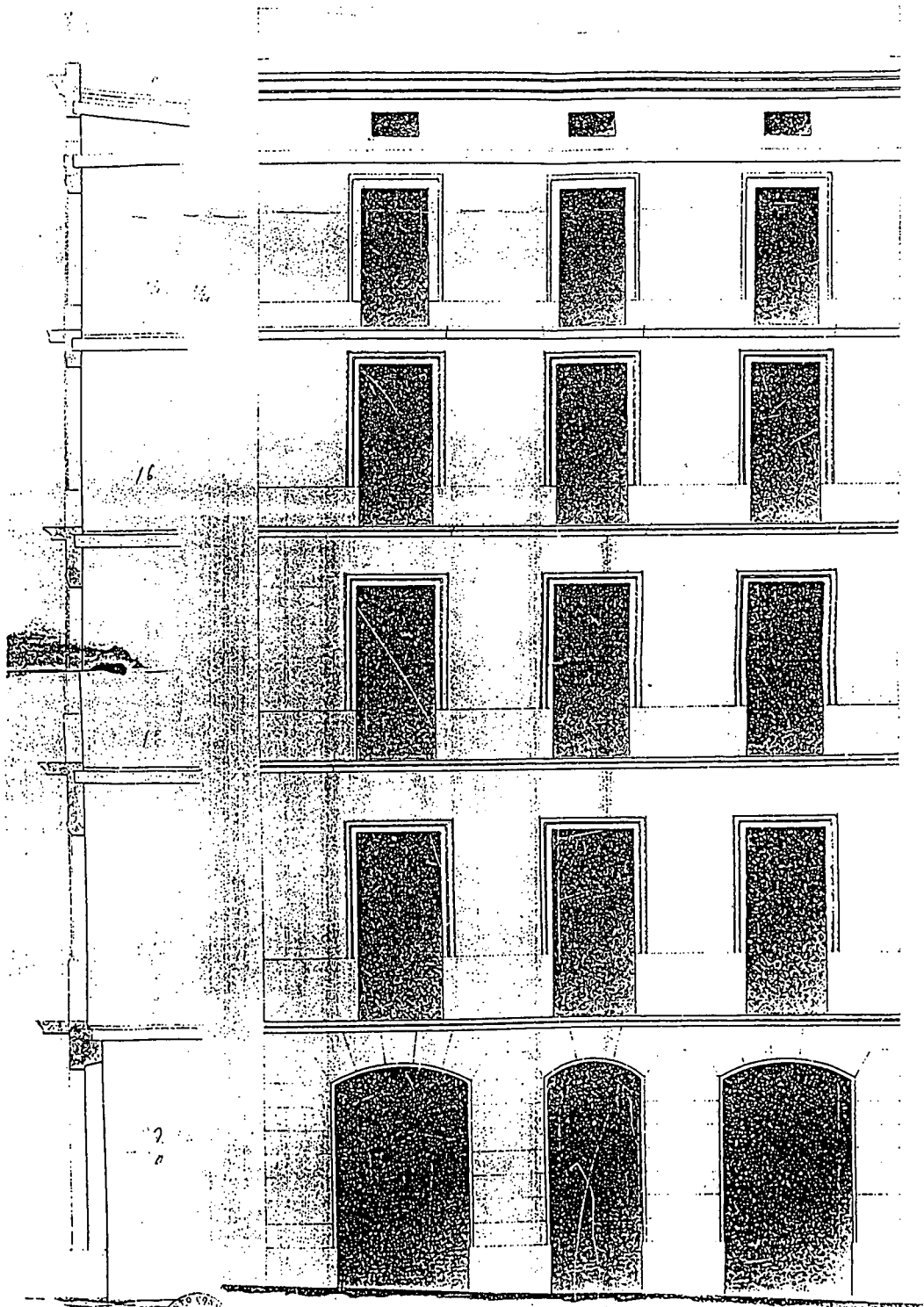
M.GARRIGA i ROCA, *Quarterons*, 1858.

AA. Expd.: 1191-C

Casa di D.^o Pellegrin Guarech.

Facciata.

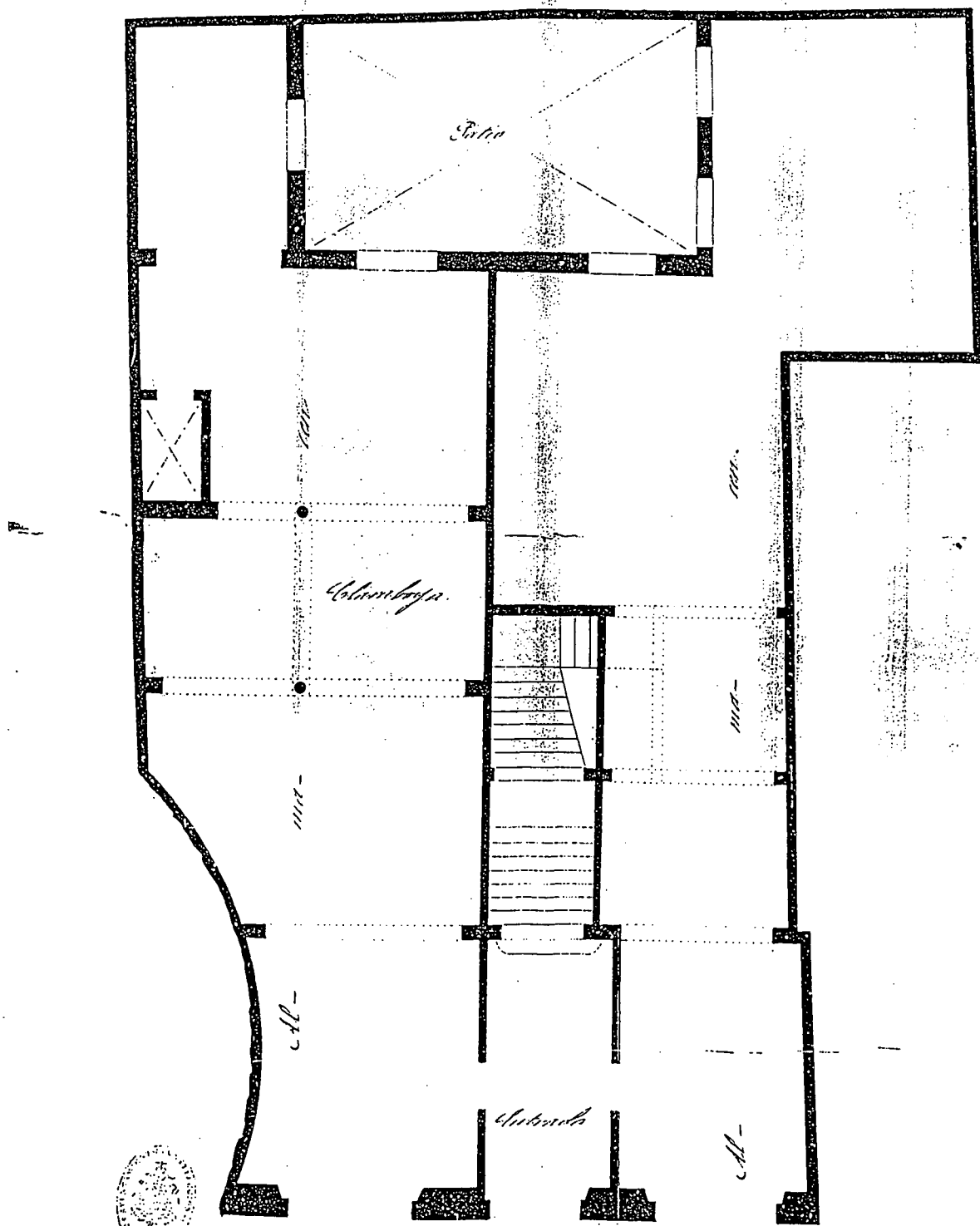
Disegnata da Pellegrin Guarech.

Disegnata da Pellegrin Guarech.

Disegnata da Pellegrin Guarech.

Disegnata da Pellegrin Guarech.

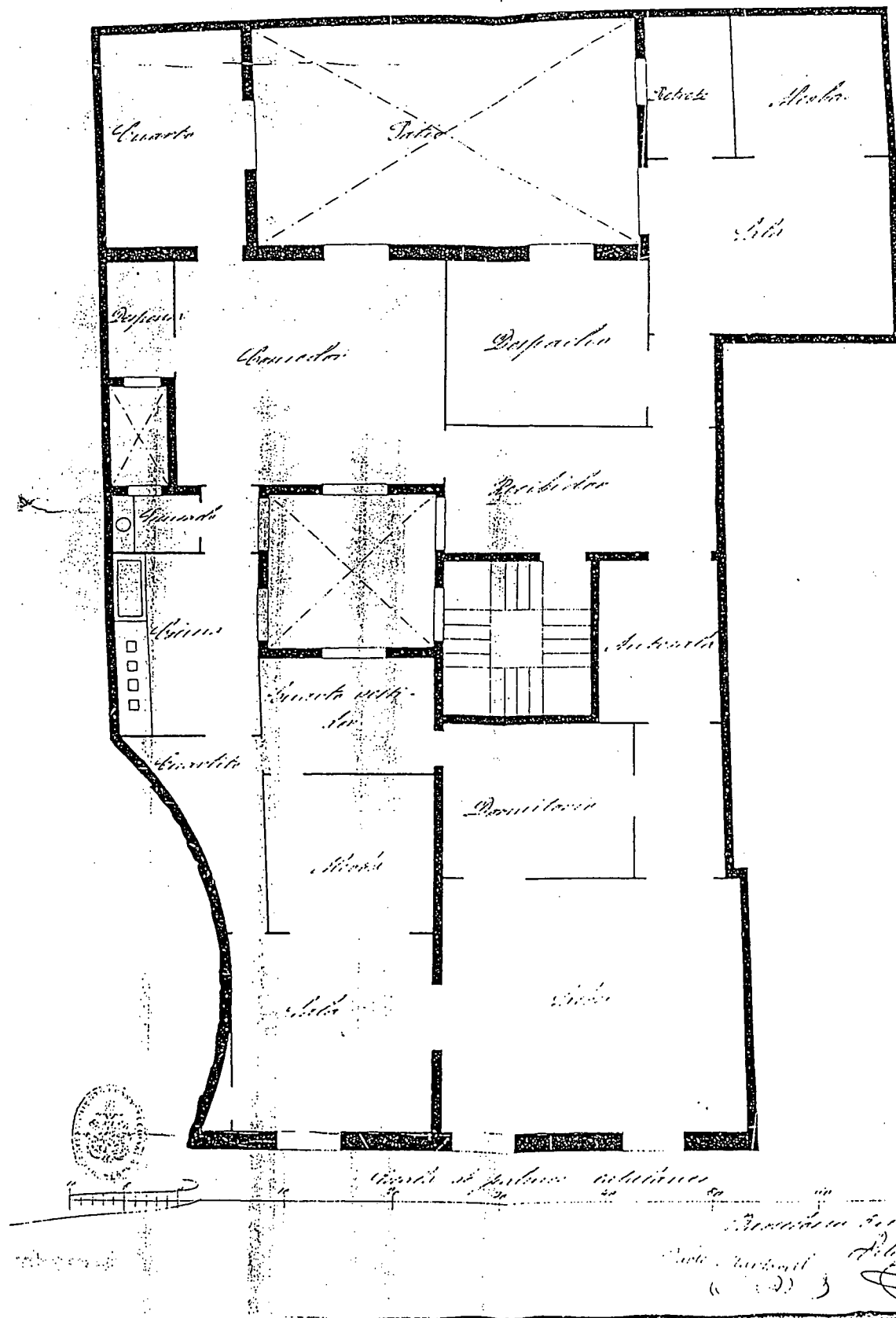
Plen-terreno.

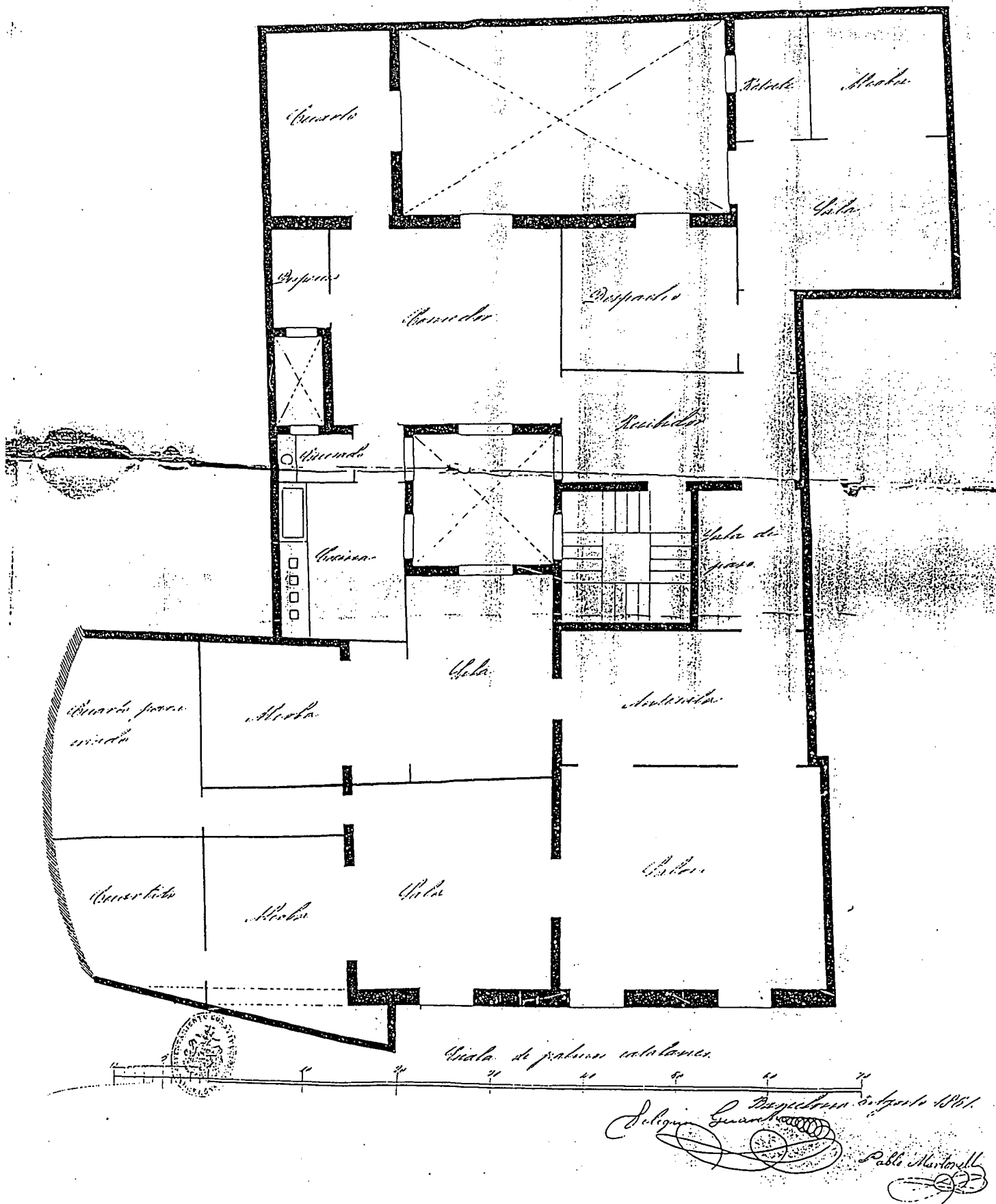
Unidad de potencia industrial

Proyecto de Edificio de 1861.
 Pablo Montañón
 Delinea General

Plantea del piso principal

Planta de los pisos 2.º, 3.º y 4.º

L'entorn

Els elements immediats que constitueixen l'entorn de l'edifici són: el conjunt monumental del Pati d'en Llimona i la casa dels Gualbes.

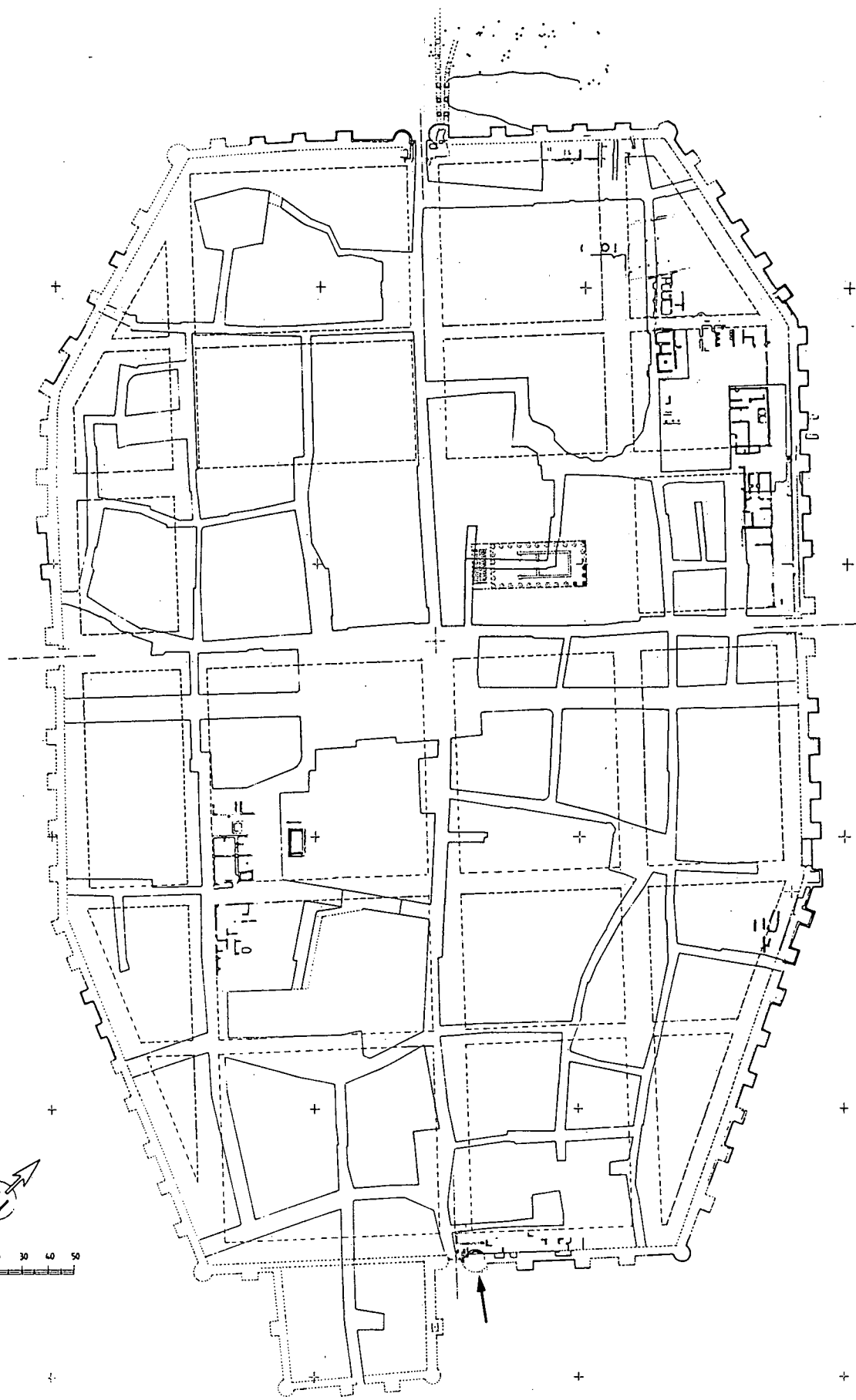
Del primer, cal destacar-ne la muralla romana i la porta de mar que es van posar al descobert en el decurs dels treballs de recerca arqueològica que formaren part de la rehabilitació de la casa senyorial.

El llenç de muralla, després d'un sistemàtic repicat, va ser reconegut per la cara interna en tot el seu alçat, i es va localitzar el parament a diverses alçades, a més d'algunes finestres, passos i comunicacions avui dia cegades, però que d'antic, havien enllaçat les propietats d'ambdós costats.

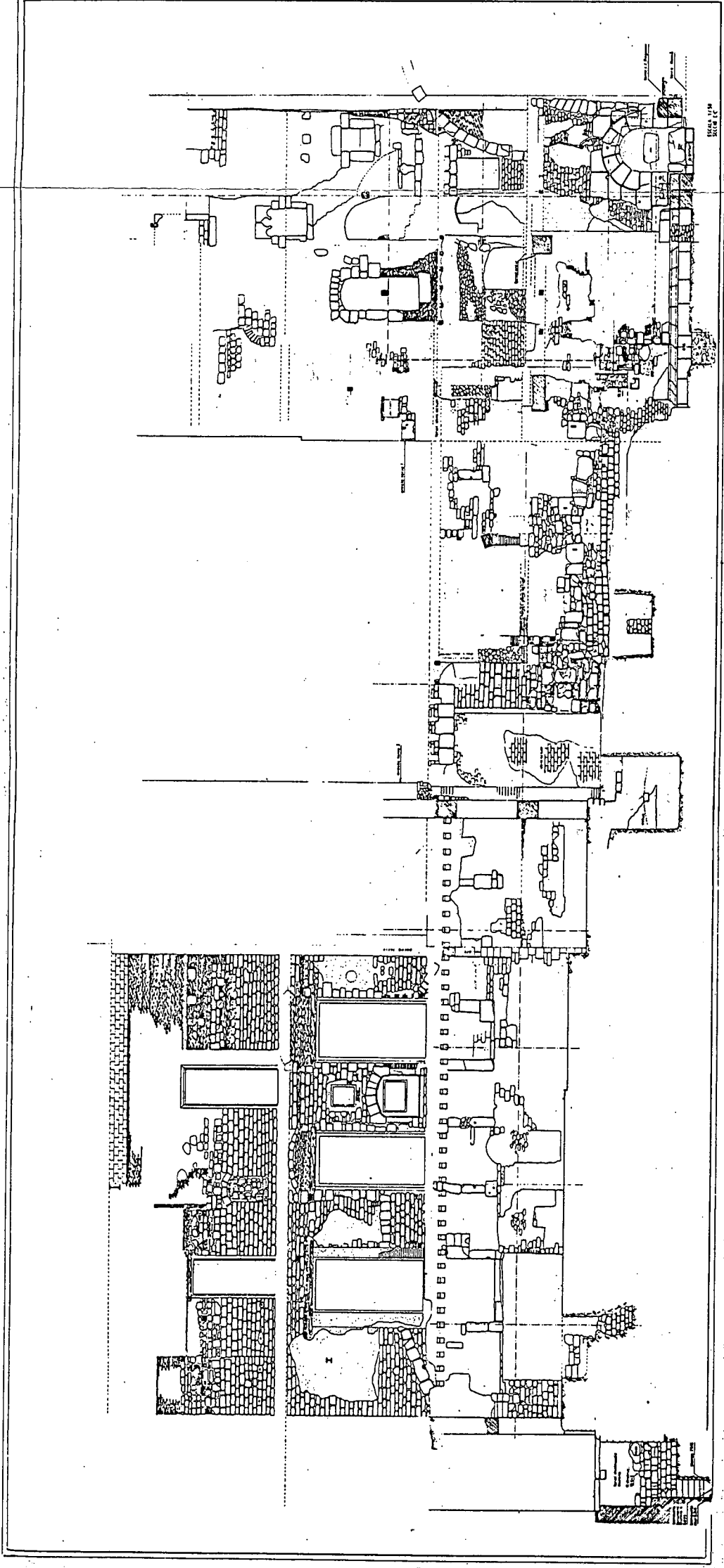
L'immoble del carrer Regomir, 7-9 adossat a la muralla, va recobrir el parament extern de grans carreus de la muralla i la part superior de les torres -d'*opus vitatum*-, i que troba la seva continuació en la part descoberta al pati interior del Correu Vell: un pany de muralla amb dues torres.

De l'altre costat, la casa Gualbes, té una relació molt directa amb l'edifici que ens interessa i caldrà saber si va ser afectada per la dinàmica d'enderrocament i reedificació que es va anar succeint en aquest indret.

Planta del cinturó emmurallat de Barcino. La sageta indica l'emplaçament de la torre.

0 10 20 30 40 50
ESCALA

ALCAT INTERIOR PATI D'EN LLIMONA

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Metodologia

La intervenció realitzada a l'edifici del carrer Regomir, 7-9 ha consistit en una prospecció arqueològica damunt dels paraments dels murs, adjacents al conjunt arquitectònic del Pati d'en Llimona i a l'edifici de Regomir-11, també conegut com a Palau Gualbes.

Tant les cales practicades en els paraments, en els diferents pisos, com la cala practicada sobre el sòl de la planta principal damunt la capella de Sant Cristòfol, han estat a nivell superficial, amb la intenció de fer un reconeixement de l'estat de conservació i, testimoniar la pervivència dels vestigis arquitectònics d'èpoques antigues. Es per això, que no s'ha recollit material i la documentació enregistrada ha estat bàsicament fotogràfica i planimètrica.

Des de l'interior de l'edifici i des de la planta baixa fins a les plantes superiors s'han practicat un seguit de cales en el parament, essent més exhaustius els treballs en aquells punts que calia posar de manifest:

- 1) - l'existència del llenç de muralla i de les torres romanes per tal de poder-ne valorar el seu estat de conservació.
- 2) - les intervencions o modificacions d'època antiga que podrien estar relacionades amb el conjunt arquitectònic del Pati d'en Llimona.

A la mitgera amb Regomir-11, i seguint el mateix sistema, es va procedir a un repicat a fi de conèixer la naturalesa de l'aparell constructiu.

Localització

La finca objecte del treball es troba al carrer del Regomir, 7-9 i es veïna per un costat, del Centre civic del Pati d'en Llimona, i per l'altre de la finca Regomir, 11. La façana principal afronta al c/Regomir mentre que la façana posterior, encarada cap a l'est, s'obre a l'espai públic del recinte del centre civic pel carrer de Correu Vell.

Vegeu la seva ubicació en el parcel·lari adjunt.

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Descripció dels treballs

La seqüència descriptiva es basarà en un recorregut per les plantes de la finca començant des de les inferiors fins a les superiors.

A fi de seguir un ordre descriptiu regular per a cadascuna de les plantes, es parlarà primer, de la banda adjacent a la muralla romana i a continuació, de la banda corresponent a la mitgera amb Regomir-11. Pel que fa a la lectura dels paraments, aquesta es farà començant sempre per la zona propera a Correu Vell (angle NE), i continuant en direcció cap a Regomir (angle SO).

Per referenciar les cales sobre els paraments s'han utilitzat les lletres de l'alfabet que, a la vegada, van acompanyades d'un subindex numèric corresponent a cadascuna de les plantes de l'edifici.

- 0 Planta baixa
- 1 Planta entresol
- 2 Planta principal
- 3 Planta primera
- 4 Planta segona
- 5 Planta tercera

PLANTA BAIXA

L'espai en planta baixa estava ocupat per dos establiments: un Pub i una botiga, els dos amb sengles portals a banda i banda del portal d'entrada a l'escala de veïns.

En el cantó que ocupava el Pub "Gothic" i corresponent al cantó de la muralla, la primera feina va consistir en despullar les parets i els sostres. Després de treure'n els revestiments de fusta es va fer un escatat intensiu del parament. L'espai corresponent a la torre quadrangular més propera a Correu Vell ja estava nua, deixant vist l'aparell de grans carreus de la muralla (foto 1). Aquest presentava alguns desperfectes: els forats de la pedra havien estat taponats amb morter, i els forats més grans amb obra cuita (vegeu làm.5 i làm.7). Un cop retirat el revestiment que folrava una de les cares de la torre (A_0), també es va poder comprovar la presència de l'aparell romà de grans carreus coberts amb una capa d'arrebossat per regularitzar la superfície (vegeu làm.1 i làm.6).

Seguint en direcció a Regomir es va fer una cala a la paret del lavabo (B_0), si bé un cop anul·lat l'envà de totxos es va veure que quedava un espai buit, replé de runa, que impossibilitava veure amb claredat com era la paret que tancava l'espai i que donada la proximitat de la sagristia, annexe a la capella, dificultava encara més l'operació.

Es va prosseguir la neteja i repicat, al llarg del pany de paret en direcció al carrer Regomir. Plafons de fullola, plaques de porexpan, pintura i arrebossat disfressaven els panys de paret del local. En el punt on la paret fa un retomb (C_0) (vegeu làm.1 i làm.3) és on es va poder observar l'existència de la torre circular romana. També ha resultat ser un dels llocs més malmesos, ja que l'adhesió dels revestiments moderns han masegat de tal manera l'aparell, que aquest ha quedat força desfigurat (foto 2 i 3), ja que amb l'intent de trencar amb la superfície corba, definida per l'estructura circular de la torre i adequar l'espai a un perfil rectilini, s'havia adossat a la torre un

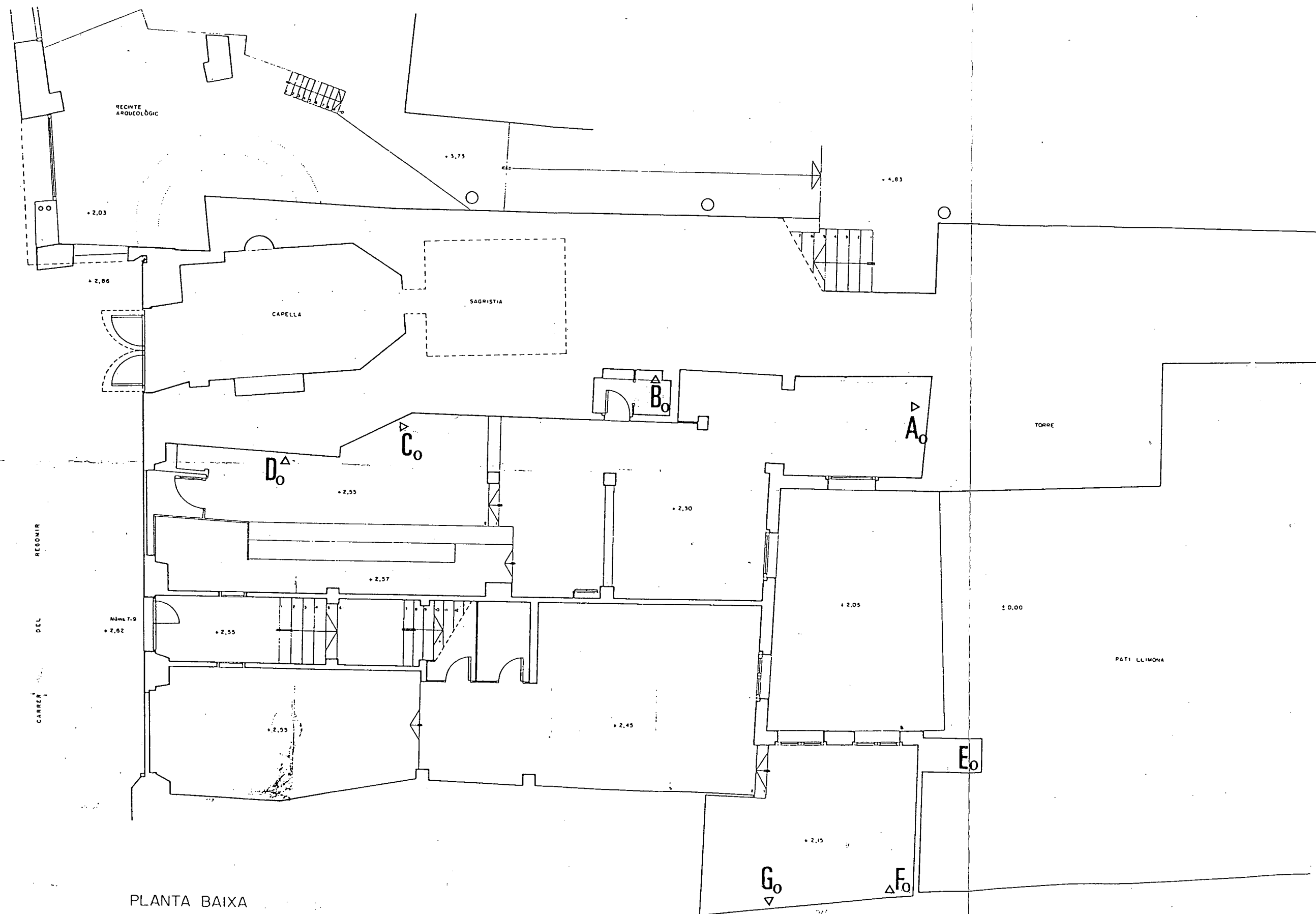
folre de totxos. L'angle, amb forma de L, que inicia la tirada recte cap al c/Regomir està format per una cantonera de carreus de pedra ben desbastats i obra cuita que s'adossa a l'aparell romà. Aquest element no juga tan sols un paper formal sino també estructural, ja que sosté l'embigat i soporta part de la càrrega del mur que puja fins el pis principal. La resta del pany de paret fins a la porta semblava a primer cop d'ull de totxo amb morter de calç, però en insistir en el repicat es van posar al descobert elements de pedra de la fàbrica antiga (D_0) (foto 3, 4 i 5) (vegeu làm.4). En un dels casos (foto 4), el que s'observa és una de les arestes del carreu que insinua, probablement, l'inflexió de l'estructura. Bona part de l'obra antiga es troba, doncs, immersa dins la nova fàbrica.

Pel que fa al cantó fronterer amb Regomir-11, aquest estava configurat per dos espais: una estança allargassada i estreta, i un segon corresponent a la rebotiga i situada a l'espai quadrangular proper al pati de Correu Vell.

Els treballs es van iniciar en el que s'ha anomenat la rebotiga; que estava ocupada per una cuina-rebost amb una gran xemeneia sobre la cuina. El revestiment d'aquest cantó de l'habitació era amb rajola blanca mentre que la resta estava pintada. Per la part exterior aquest punt coincidiria amb el contrafort o rafa (E_0) fet de maons, que apuntala aquest mur tal i com es pot observar des del pati entrant per Correu Vell. Des d'aquest pati es pot contemplar la naturalesa de l'aparell a base d'obra de tàpia i aplacats de rajola fins a l'alçada del primer pis.

A la part baixa de l'angle de l'habitació (F_0) es van practicar unes cales, a fi de poder localitzar algun indici de la continuació de les estructures d'època romana o bé de la seqüència estratigràfica descobertes en les finques del c/Correu Vell en diverses intervencions (1984 i 1990-1992). Sense resultat positiu pel que fa del nivell de paviment actual cap amunt.

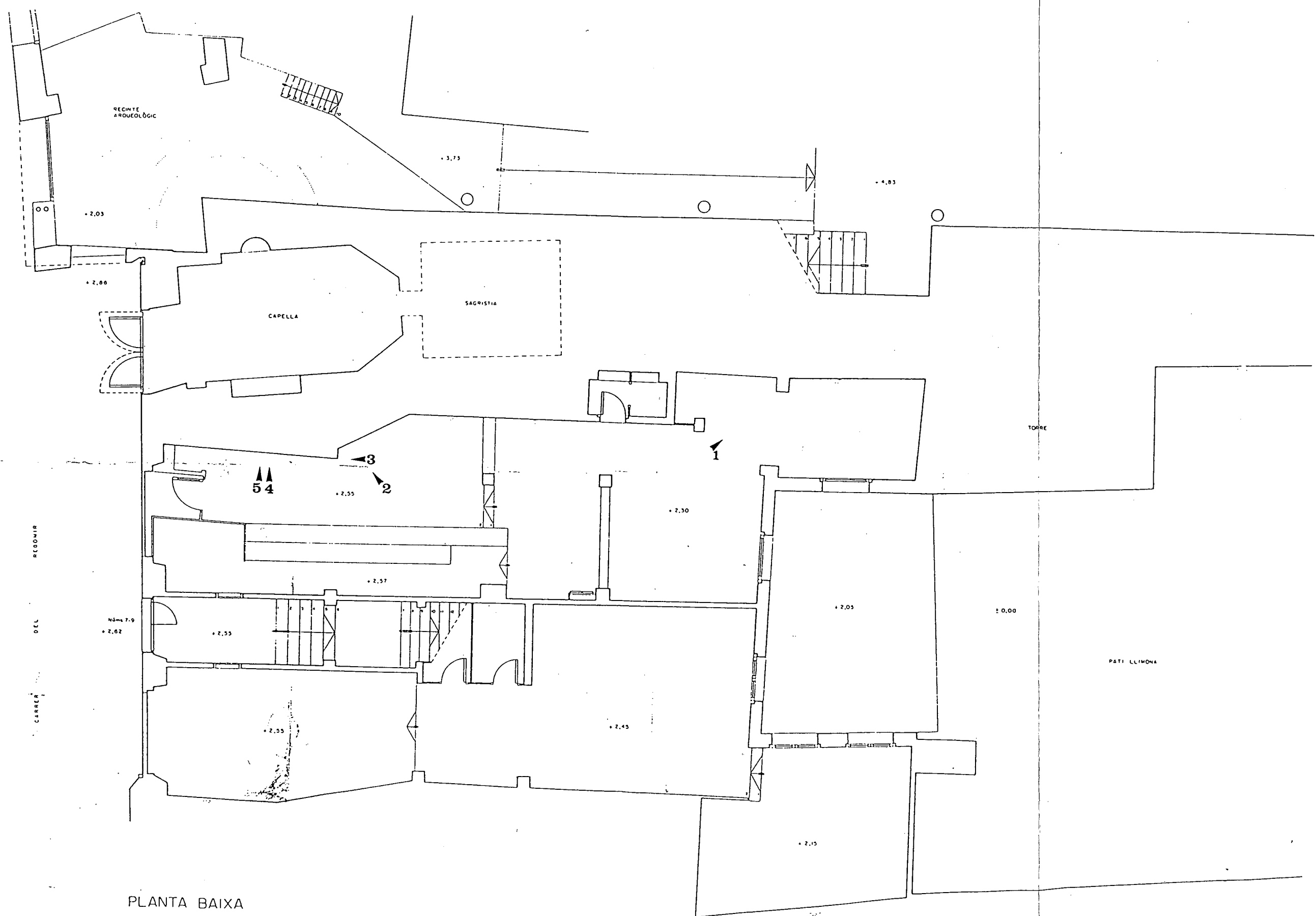
A la mitgera amb Regomir-11 (G_0) es va posar al descobert una arcada de mig punt amb dovelles petites. La llum de l'arcada estava clausurada amb un material poc consistent i de poc gruix. Per damunt de l'arcada l'aparell era de petits carreus. No es va insistir sobre aquest parament ja que els aplacats de rajola que cobrien els desperfectes del parament, no revestien cap garantia de solidesa.

PLANTA BAIXA

PLANTA BAIXA

Localització de les cales realitzades en els murs (lletres)

PLANTA BAIXA

LOCALITZACIÓ I DIRECCIONALITAT DE LES FOTOGRAFIES

PLANTA BAIXA

PLANTA ENTRESOL

La planta entresol, presenta una distribució de les habitacions entorn d'un pati central adjacent al forat d'escala. La ventilació de les habitacions s'obre a l'exterior o bé als patis interiors. La cuina i el bany es troben situats en el cantó de la muralla. A la façana del c/Regomir donen les sales i habitació principal, mentre que la resta de les cambres ho fan al cantó de Correu Vell i a la banda de Regomir-11.

Algunes de les estances estan compartimentades mitjançant envans de fràgil factura.

L'habitació contigüa a la torre quadrangular romana del Pati Llimona tenia l'accés per una petita escala que baixava des de la planta principal. Es va suprimir l'envà que separava aquesta escaleta d'accés del quarto de bany de la planta entresol, per poder-hi treballar amb més facilitat. D'aquesta habitació d'uns 9 m², utilitzada com a traster, es van repicar dos panys (A₁ i B₁) (vegeu làm.2): el corresponent al llenç de muralla (foto 6) i el d'una de les cares de la torre (foto 7) (vegeu làm.10). L'arrebossat i la pintura blanca cobrien directament els grans carreus de la muralla. Com en el pis inferior, l'aparell presentava reparacions fetes amb maó, i les juntes dels carreus reomplertes de morter.

Si en aquest sector, els carreus no presenten una mutilació excessiva, a mida que es va resseguint el pany de paret en direcció al c/Regomir el deteriorament de l'aparell antic s'incrementa. Al quarto de bany (C₁), com es pot observar a la fotografia (foto 8), hi ha un trencament molt clar de l'estat de conservació. L'aparell de grans carreus només es conserva parcialment, i el carreu queda substituït per una intrusió de pedra, ceràmica i tàpia (vegeu làm.9). En el pany de paret de la cuina (D₁) (foto 9) aquesta heterogeneïtat és més accentuada.

A la planta entresol, en el punt on es localitza la torre circular, la sinuositat que marcava la presència d'aquesta, quedava disfressada per la compartimentació de l'espai amb envans molt fràgils que van ser eliminats. En aquesta punt (E₁),

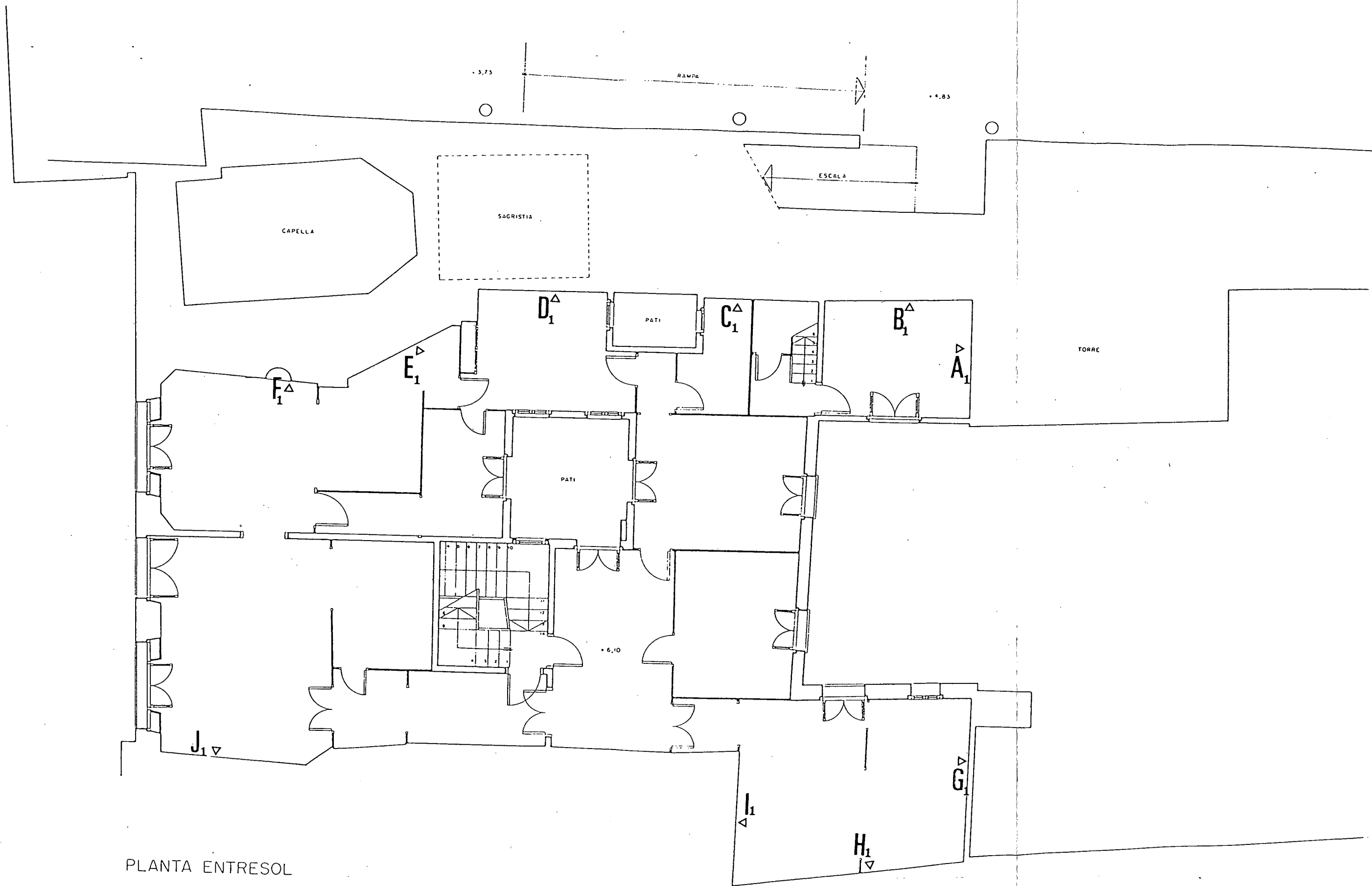
l'aparell romà, corresponent a la torre, estava arrebossat amb una capa de morter sorrenc. La pedra estava molt desfigurada, però malgrat el seu deteriorament, es van poder perfilar les filades de grans carreus (foto 10) (vegeu làm.8). El contorn circular de la torre havia estat posat a escaire mitjançant una cantonera de maons que introduïa l'angle recte i definia el pla, per acabar de recobrir la resta de la torre; engruixint-se, com és evident, a mida que la torre inicia la seva inflexió cap a l'interior, és a dir en direcció al Pati d'en Llimona.

Seguint el pany de paret en direcció al c/Regomir es va intervenir en una fornícula existent a la paret de l'habitació (F_1). Aquesta obra és relativament moderna, ja que la cavitat del nínxol estava recoberta de ciment ràpid i totxo. A mida que es va anar eliminant la factura més moderna, es van poder observar fragments grans de pedra, la qual cosa va fer pensar que s'estaria incidint directament sobre el massís de l'obra antiga.

Les cales obertes al voltant de la fornícula van posar al descobert un parament de totxos i carreus petits.

Pel que fa a la intervenció, sobre la mitgera amb Regomir,¹¹ i les habitacions que donen al Pati de Correu Vell, en aquelles situades més en direcció a Correu Vell (G_1), es va comprovar que l'aparell era de tàpia, mentre que el de les parets corresponents a la mitgera amb Regomir,¹¹ (H_1 i I_1) era de carreus petits, disposats en fileres regulars horitzontals (foto 11).

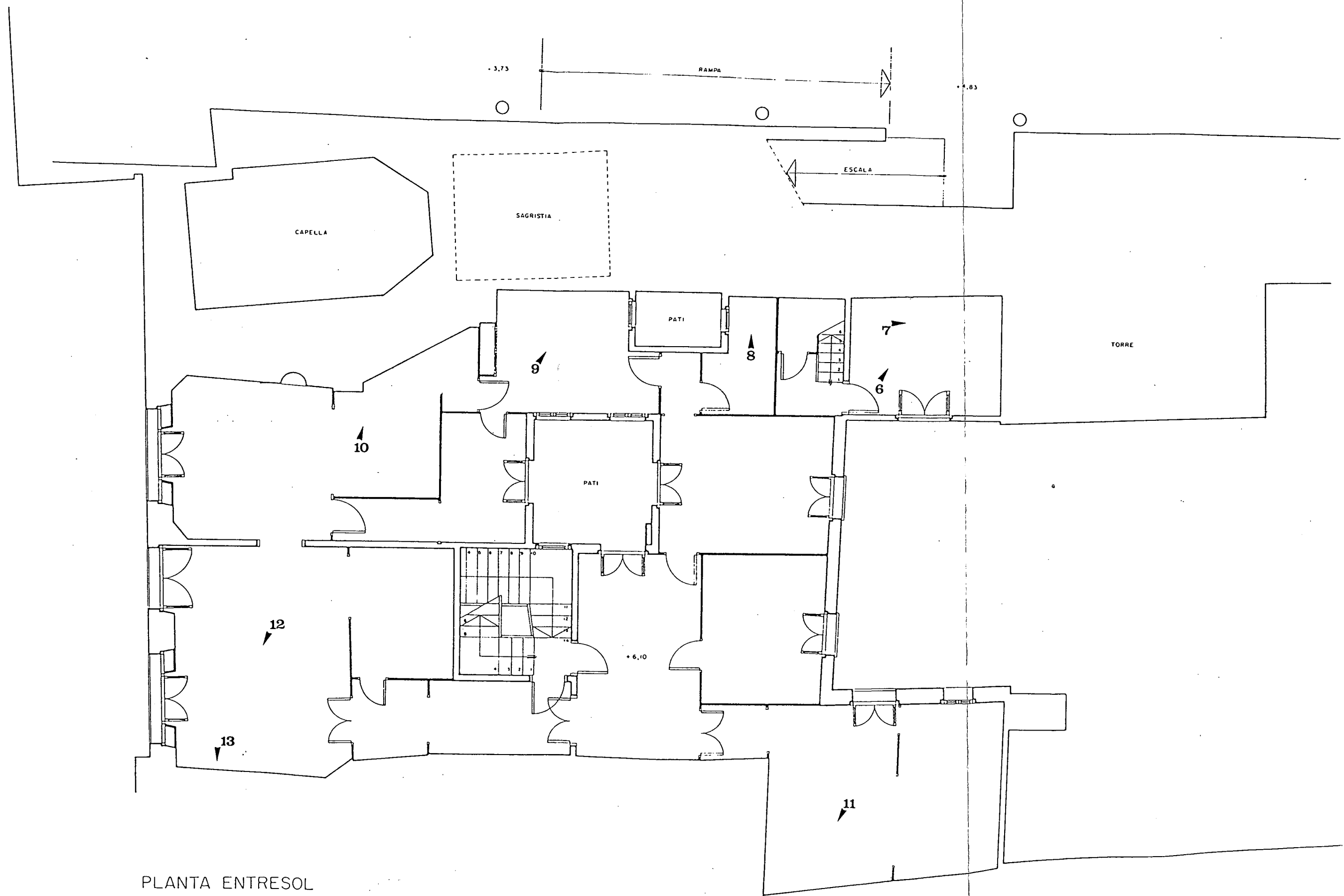
A les sales amb balcons al carrer Regomir (J_1), es va obrir una petita cala, aprofitant el mateix indret on s'obria una gran esquerra (foto 12) que continuaria en el pis superior. Aquesta fisura coincidïa amb una anomalia de la construcció: paret de tàpia i un aplacat de rajola amb un reompliment poc compacte (foto 13).

PLANTA ENTRESOL

PLANTA ENTRESOL

Localització de les cales realitzades en els murs (lletres)

PLANTA ENTRESOL

LOCALITZACIÓ I DIRECCIONALITAT DE LES FOTOGRAFIES

PLANTA ENTRESOL

PLANTA PRINCIPAL

L'habitatge presenta la mateixa ordenació que l'entresol però multiplica en cert sentit l'espai habitable en guanyar la superfície damunt de la capella de Sant Cristòfol.

La cambra de bany, la cuina i el rebost es troben a la banda de la muralla.

En aquesta planta, l'estat ruïnós en el que es trobaven les habitacions tocant a la torre romana del Pati Llimona (A_2), impediren que es pogués comprovar la presència de la muralla en tota la seva extensió, i només s'hi va poder accedir a nivell de sòcol d'aquestes estances (vegeu làm.11).

Dins la cuina (B_2) i per sota la campana de la xemeneia es va arrencar un tros del revestiment de rajoles blanques, a fi i efecte, de testimoniar la presència o no dels carreus de l'aparell murari. L'estructuració d'aquesta cuina amb una volta enrajolada, una campana de xemeneia també enrajolada, van fer desestimar l'actuació sobre tot el parament. Es va mantenir intacta l'estructura per tal de no alterar les forces i evitar un possible desplom.

Una de les particularitats que es detecten a nivell de la planta principal és que l'edifici passa a ocupar l'espai que hi ha damunt la capella de Sant Cristòfol. Aquest fet s'evidencia a cop d'ull a nivell de façana exterior i, interiorment, aquest salt de nivell queda salvat per uns esglaons.

L'habitació situada damunt la capella es trià per fer-hi una cala en el sòl de l'habitació (Cala I); amb dos objectius: un, saber com era la volta de la capella externament i un segon, averiguar si restaven vestigis de la torre o torres romanes.

Sota el paviment hidràulic, s'extenia un farciment de terres de poca potència. Més a tocar de la façana es va posar al descobert l'extradós de la volta de mig punt de maons de les capelletes laterals que alberguen les campanes, i també una part de l'extradós de la volta de maons de la capella. La volta

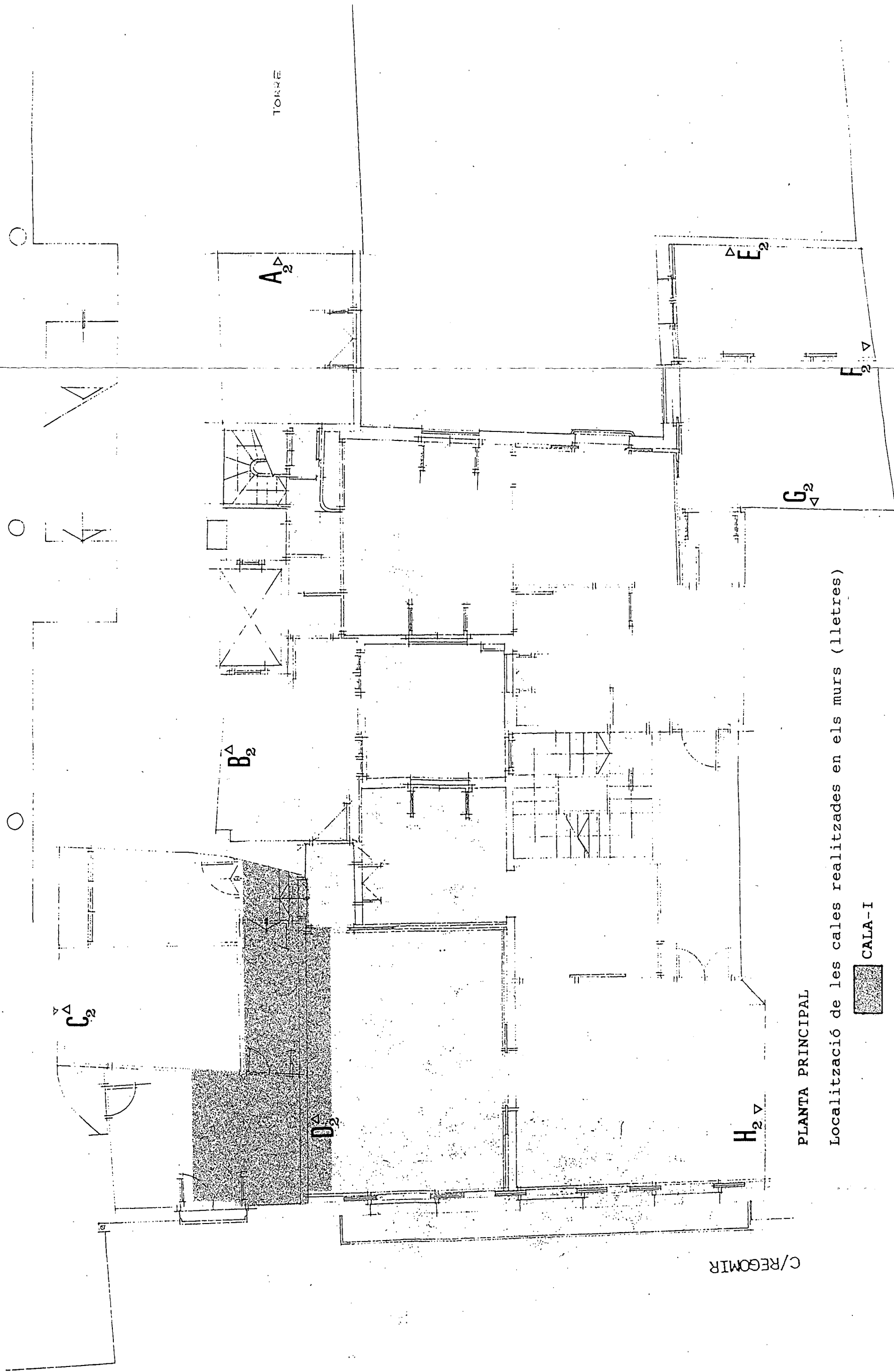
s'entregava contra un mur que tallava l'anella de carreus petits (foto 14) de la torre romana primitiva, i que a la vegada quedava folrada per la fàbrica del baix imperi de peces més grans (foto 15). En total es va explorar una superfície d'uns 7 m. x 1,5 m., posant al descobert un segment de l'anella primitiva i part de l'obra massissa d'època tardana (vegeu lám. 13). El treball va consistir estrictament en destapar aquestes estructures, per tal de documentar-les a nivell fotogràfic i planimètric.

També es va repicar la paret veïna (C₂) a l'edifici del Pati d'en Llimona, és a dir, el dors de la paret de l'edificació d'època medieval, posant al descobert un parament de carreus disposats en filades regulars i afegitons de material ceràmic.

A la cala practicada a la paret de la sala (D₂) es va identificar una part de l'aparell de carreus de la torre i la remunta de la paret feta amb totxo. Arran d'aquesta paret (foto 16)) es va aixecar el paviment de mosaic de peces petites, a fi de resseguir el traçat del cinturó de la torre baix imperial i es va poder constatar que l'embigat de l'entresol s'encaixava dins d'aquesta construcció.

Respecte a les habitacions veïnes del pati del Correu Vell es repeteixen els paraments ja observats a les plantes inferiors: tàpia (E₂), i a la mitgera amb Regomir-11 (F₂) i (G₂), carreus petits disposats en filades regulars (foto 17).

A la sala noble amb el sostre imitant un enteixinat, es va practicar una cala (H₂) i es va poder observar, que darrera del revestiment de paper pintat i de l'arrebossat, hi havia un aplacat de rajola per regularitzar la paret de tàpia.

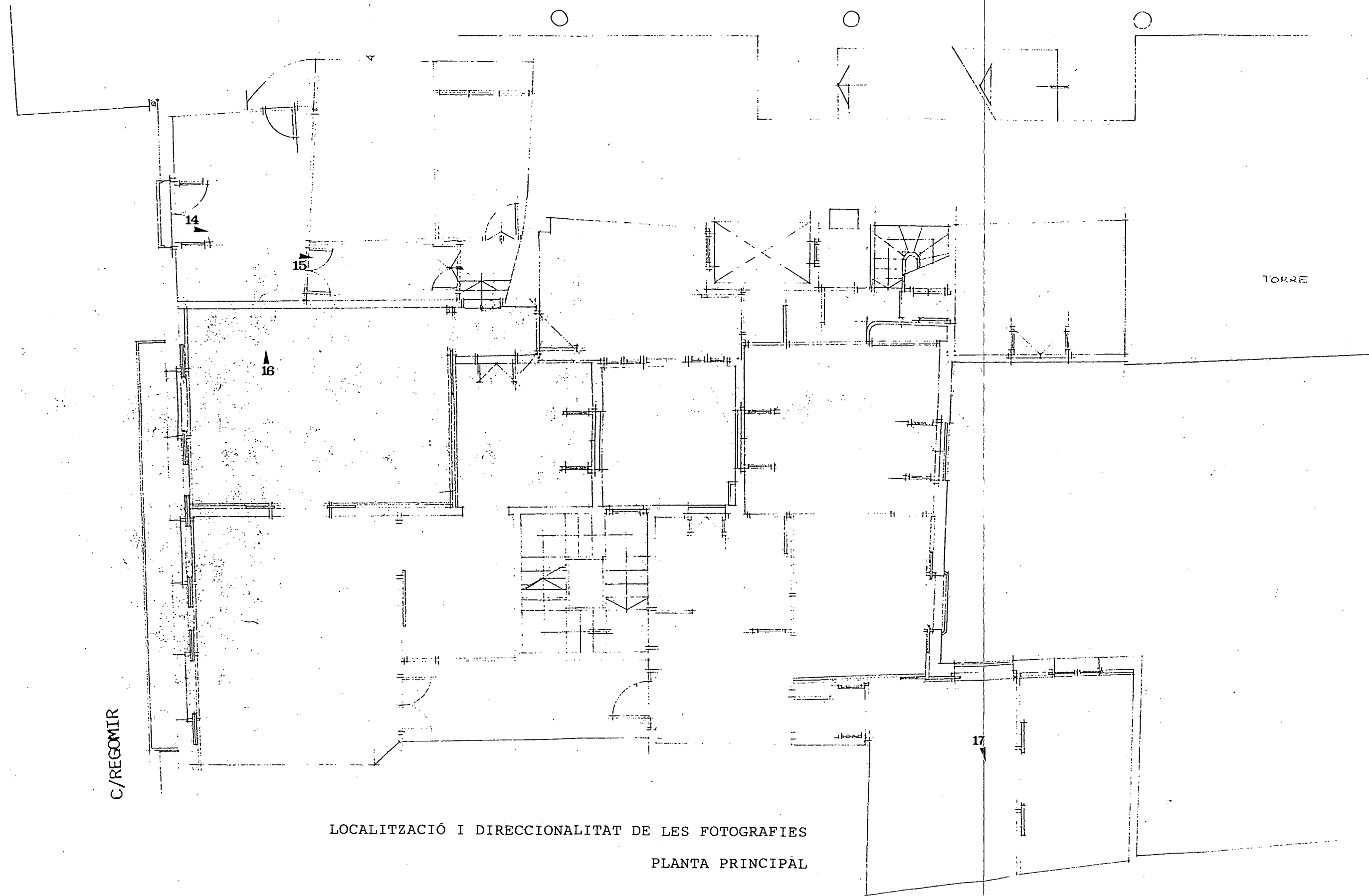

PLANTA PRINCIPAL

Localització de les cales realitzades en els murs (lletres)

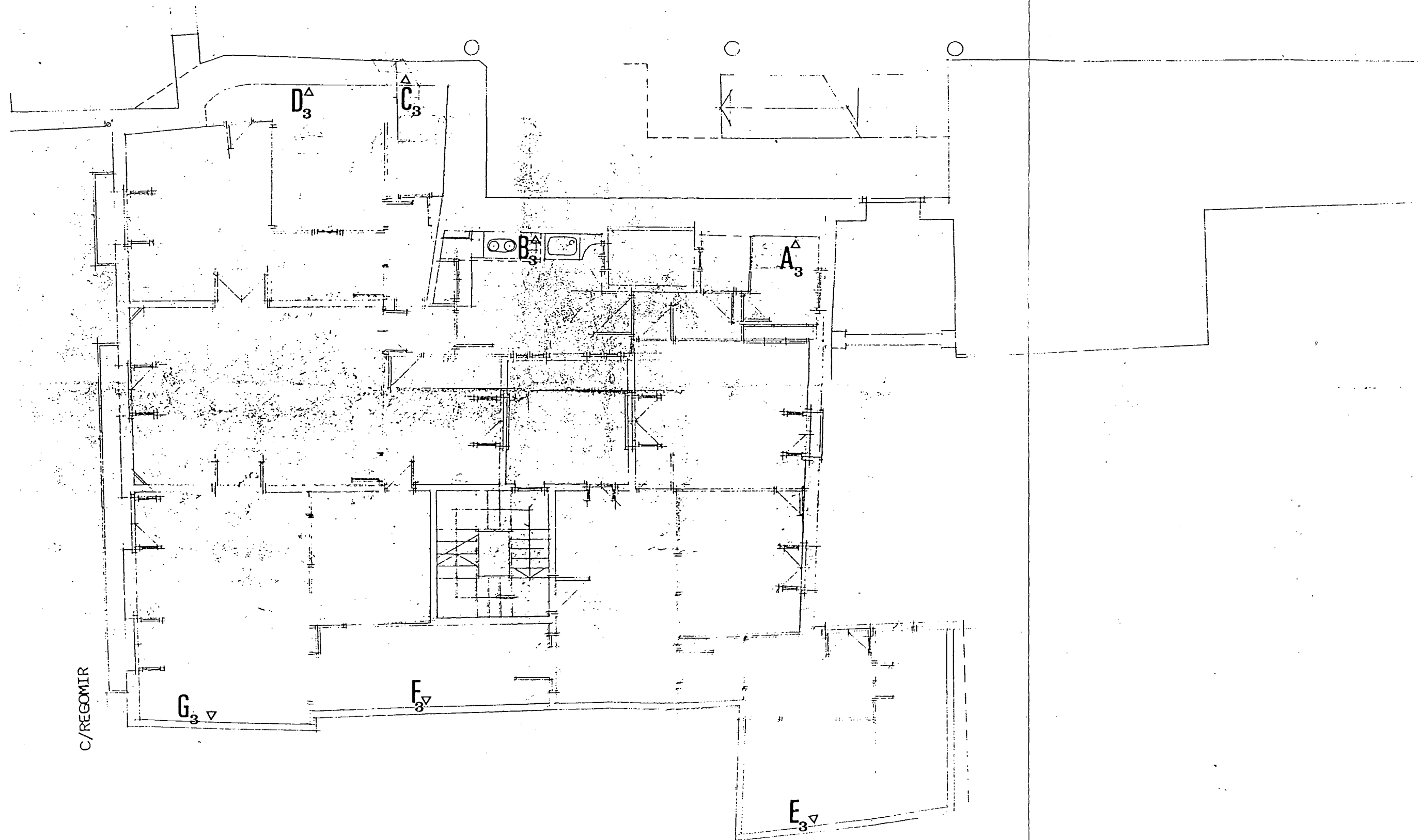
 CALA-I

C/REGOMIR

PLANTA PRIMERA

Localització de les cales realitzades en els murs (lletres)

PLANTA PRIMERA

Aquest pis manté la distribució del pis principal, si bé l'únic espai que perd és el petit quarto contigüu a la torre quadrangular romana, on hi ha una terrasseta pertanyent a l'edifici del Pati d'en Llimona.

En aquesta planta de l'edifici es va practicar una cala a la paret d'un petit quarto o rebost (A_3). Després d'escatar la pintura, apareixia un parament de carreus petits de pedra lligats amb morter de sorra.

A la cuina d'aquest pis, va ser impossible fer un repicat extensiu degut a que entre l'enrajolat i la paret quedava un gran buit. Només es va practicar una petita cala (B_3) que va permetre comprovar l'existència d'un aparell fet amb pedra.

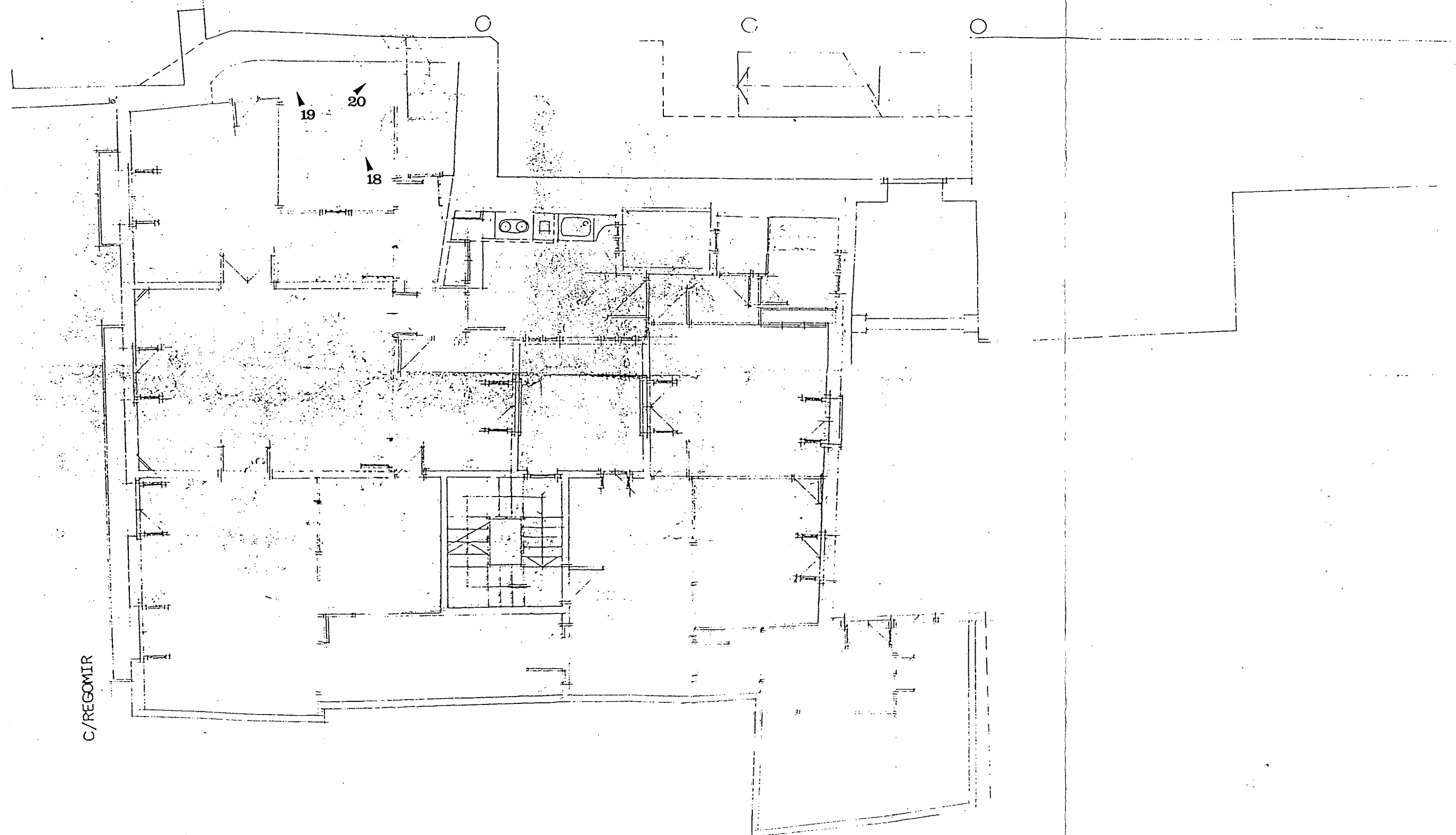
A l'habitació que dona al c/Regomir, es va repicar la paret tocant al conjunt del Pati d'en Llimona (D_3), el parament posat al descobert és de carreus petits amb força morter de sorra. En aquest parament s'obria una finestra o porta d'arc rebaixat amb els muntants de pedra (foto 18) (vegeu làm.12) mentre que la part que correspondria a la part baixa, més tocant al sòcol de l'habitació es van identificar unes fileres de totxo. La llum d'aquesta obertura estava cegada per un aplacat de rajola (foto 19).

Cal remarcar que aquest pany de paret estava interromput per un pas (C_3) que s'endinsava en direcció cap a l'edifici del Pati d'en Llimona. L'obertura d'aquest pas hauria estat feta destruint el gruix del mur de pedra. Les superfícies obtingudes en fer aquest pas havien estat enrasades amb un revestiment de morter de factura moderna (foto 20).

A la banda de Regomir-11, les cales practicades a les estances, que sobre el plànol ocupen l'apèndix quadrangular (E_3) van donar com a resultat: aparell d'obra cuita. Aquest tipus d'aparell també es va constatar a la sala noble tocant al c/Regomir (G_3) i en el passadís (F_3).

LOCALITZACIÓ I DIRECCIONALITAT DE LES FOTOGRAFIES

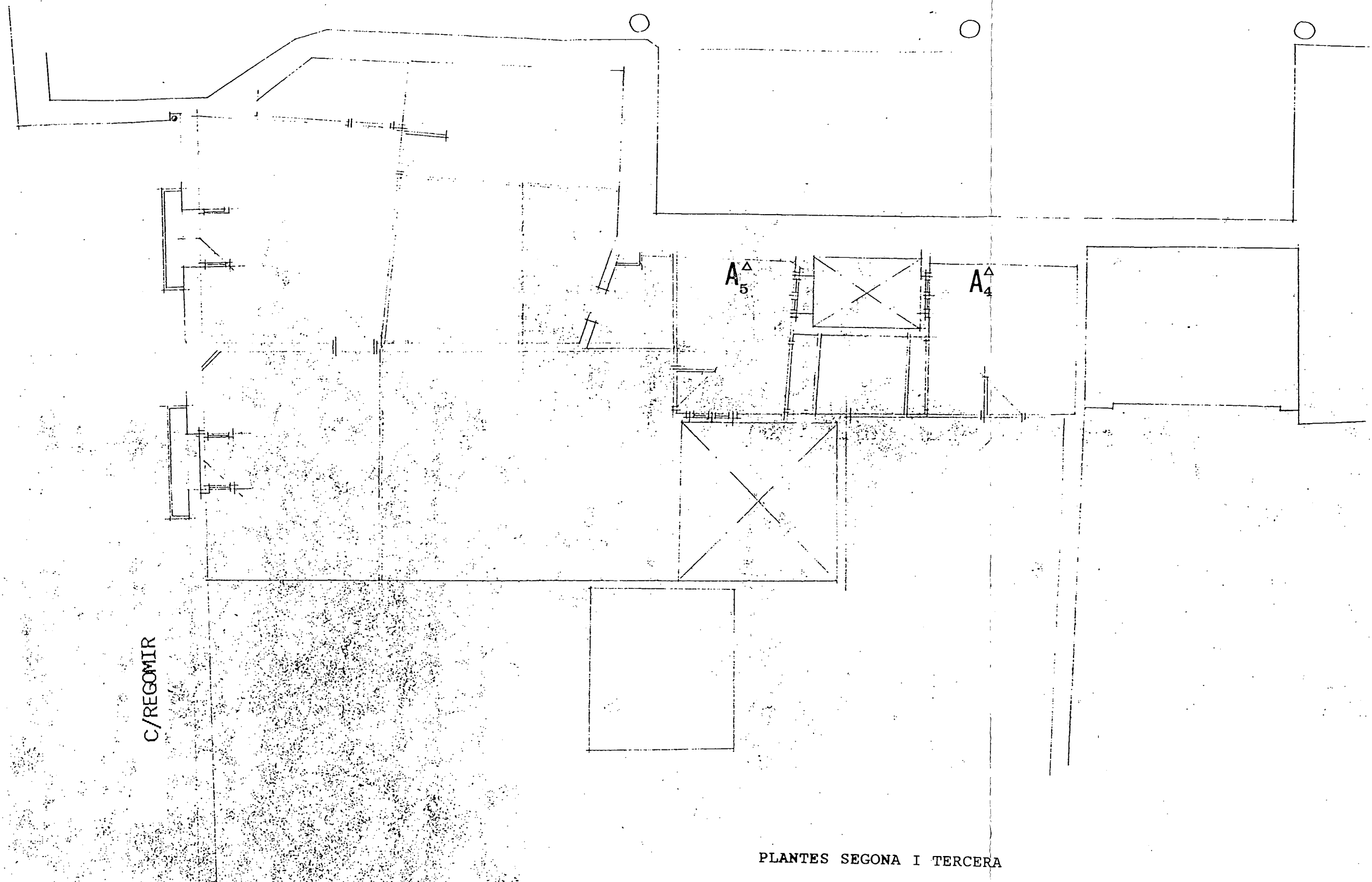
PLANTA PRIMERA

C/REGOMIR

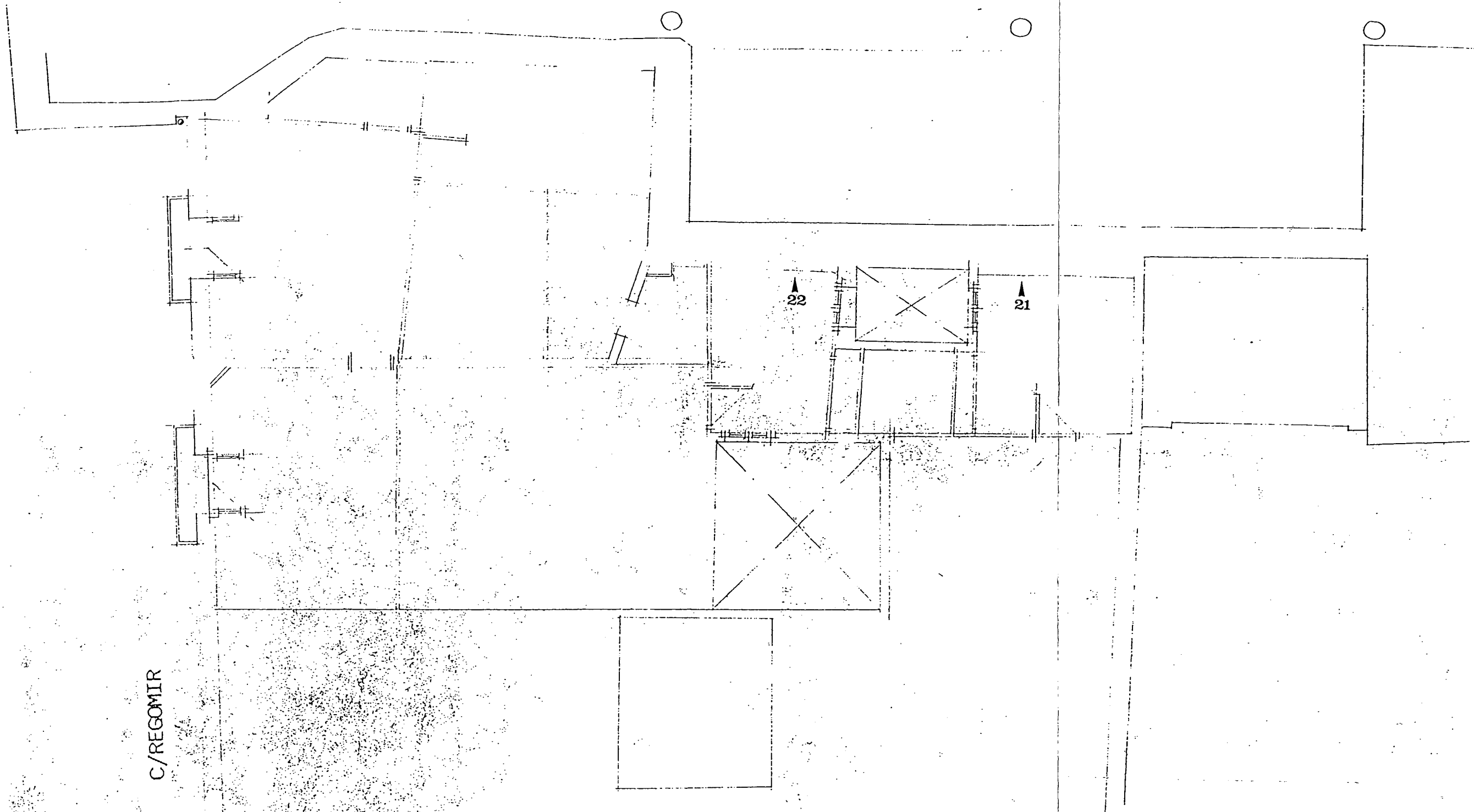
PLANTA SEGONA I TERCERA

Aquests dos pisos representen la partició de l'espai de les plantes inferiors. En ambdós pisos es van fer unes cales a la paret que remunta la muralla i que recau a les cuines (A_4) i (A_5) (foto 21 i 22), i en tots dos el resultat va ser el mateix: aparell de maó a trencajunt amb morter de calç. Altres cales practicades a les parets de diverses estances d'un i altre pis van evidenciar el mateix tipus d'aparell constructiu: maó.

PLANTES SEGONA I TERCERA

Localització de les cales realitzades en els murs (lletres)

C/REGOMIR

LOCALITZACIÓ I DIRECCIONALITAT DE LES FOTOGRAFIES
PLANTES SEGONA I TERCERA

Conclusions i valoració

Aquest reconeixement superficial dels paraments i del subsòl a nivell de planta principal han permès la identificació d'una part important de la cortina defensiva, de les torres d'època romana i del dors de l'edificació medieval del Pati d'en Llimona.

Quant a la mitgera amb el Palau Gualbes és prematur dir-ne, quin ha pogut estar el seu procés constructiu i els canvis edificatoris, donat que l'estat de conservació és més deficient a causa del material constructiu emprat.

A tall de resum es pot dir que:

- pel que fa a la banda de la muralla es conserva l'aparell d'*opus quadratum* de la muralla del baix Imperi des de la planta baixa fins a la cota del sòl del pis principal (o segon nivell de l'immoble) i perfilant-se la torre de planta rectangular que es projecta cap el pati del Correu vell. La primera remunta medieval de petits carreus arriba al primer pis (tercer nivell de l'edifici) on han estat localitzats una obertura d'arc rebaixat i un pas obert en el mur que comunicaria amb les dependències del carrer de Sant Simplicí. Una segona remunta, feta de totxo massís i morter de calç, es sobreposaria en correspondència amb els pisos 2on. i 3er.

A nivell de cota del paviment del pis principal es poden resseguir el traçat dels anells de les dues torres. Caldrà fer atenció, en futurs treballs, al llenç de muralla, ja que es factible trobar-hi elements escultòrics, epigràfics i arquitectònics reaprofitats per bastir la muralla, com ja s'ha testimoniat en altres fragments de la cortina i torres de la muralla.

Respecte a l'estat de conservació, s'observa una clara diferència entre el sector més proper a Correu Vell, millor conservat i el sector tocant a Regomir més malmès. Aquest trencament s'ha observat netament en el pany de paret del quarto de bany del pis entresol. A partir del pis principal es pot

observar el dors de l'edificació d'epoca medieval documentat en els treballs corresponents al conjunt del Pati d'en Llimona.

- i pel que fa a la mitgera amb el Palau Gualbes, aquesta presentaria en planta baixa un parament de carreus petits, lligats amb morter pobre de calç i inclusió d'obertures (arcada de mig punt) cegades amb material poc consistent. Caldrà fer-hi atenció, en tant que s'hi poden trobar altres elements de façana. A nivell dels pisos (entresol, principal i primer), es combinen basicament la paret de tàpia (amb importants esquerdes) amb els paraments de carreus petits. Mentre que en els pisos superiors (segon i tercer) la paret és de totxo massís.

Cal tenir present que hom no es troba pas davant d'una zona inexplorada i poc documentada, ans el contrari, és abundant la literatura, que ja des del segle passat (PUIGGARI, 1899) i fins a l'actualitat (GRANADOS, RODA, 1993), es fa ressó de la importància històrica i arqueològica de l'indret.

Regomir, 7-9 és un emplaçament excepcional, una peça significativa del conjunt que formen per una banda, el Pati d'en Llimona-Correu Vell i la capella de Sant Cristofol, - d'advocació i devoció vigent- i per l'altra, el Palau Gualbes.

Es per això, que les obres que en un futur es duguin a terme permetrien:

- deixar vista i posar en valor la cara externa de la cortina de la muralla, en relació amb les torres i la porta del Regomir i les transformacions d'epoca medieval;
- posar de relleu la torre circular, element singular destacable, conservat fins a la primera planta, conjuntament amb la capella de Sant Cristofol, edificació aquesta, integrada dins l'obra antiga, com ja s'ha vist en altres projectes;

i caldrà tenir en compte:

- que qualsevol obra de rebaix del nivell de sòl actual haurà d'anar precedida d'una intervenció arqueològica

donada l'existència d'un conjunt termal, localitzat en el pati de Correu Vell. Algunes de les estructures del qual es troben integrades en les mitgeres de les cases que emmarquen l'esmentat pati.

Aquest enclau, doncs, completarà les estructures descobertes anteriorment, i complementarà els coneixements sobre l'urbanisme de la Barcelona romano-medieval.

Bibliografia

- BALIL, A., 1956
"La cronologia de las fortificaciones de Barcino en el Bajo Imperio", *Actas del IV Congreso Arqueológico Nacional*, Madrid.
- BALIL, A., 1958
"Sobre la fortificación del Bajo Imperio en Hispania. Las puertas de la muralla de Barcino", *Actas del I Congreso Español de Estudios Clásicos*, Madrid.
- BALIL, A., 1961
"Las murallas romanas de Barcelona", *Anejos del Archivo Español de Arqueología*, núm.2, Madrid, CSIC.
- BALIL, A., 1964
Colonia Iulia Augusta Paterna Faventia Barcino, Madrid.
- CABALLE, F.; GONZALEZ, R.; NAVAS, T., 1990
Estudi historico-documental dels edificis adossats a la muralla romana. 1.-Sector: Call/Banyes Nous/Palla; 2.-Sector: Lledó/Regomir, Museu d'Historia de la Ciutat, Ajuntament de Barcelona; (inèdit) (treball dipositat al CAC.).
- CARRERAS CANDI, F., 1980
Geografia General de Catalunya. La ciutat de Barcelona, vol.I-II, Barcelona.
- DURAN i SANPERE, A., 1990
Barcelona i la seva història, vol.I, Barcelona 2a.ed.
- DD.AA., 1992
Pati d'en Llimona, (fulletó) MHC. Ajuntament de Barcelona.
- DD.AA., 1992
La porta romana del Pati d'en Llimona, (fulletó) SAC., Ajuntament de Barcelona.
- GARRICA i ROCA, M., 1858
Quarterons, Barcelona.

- GARRUT i ROMA, J.M., 1952
Itinerarios de Piedad en Barcelona, Barcelona.
- GRANADOS, J.O., 1976
"Notas sobre el estudio topográfico de la Colonia Barcino en el siglo I: La primera muralla de la ciudad", *Actas del Symposium de Ciudades Augusteas*, II. Saragossa.
- GRANADOS, J.O., 1990
"La colònia Barcino. Origen i estructura d'una colònia augustina", *Actes del II Congrés d'Història del Pla de Barcelona*, vol.2, Barcelona.
- GRANADOS, J.O.; RODÀ, I., 1993
"Barcelona a la baixa romanitat", *III Congrés d'Història de Barcelona*, Barcelona.
- PALLARES, F., 1975
"La topografia i els orígens de la Barcelona romana", *Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad*, num.XVI, Barcelona.
- PIQUER, E., 1991
El Palau de la família Gualbes al carrer del Regomir i els seus entorns, (inèdit) (treball dipositat al CAC.).
- PUIGGARI, J., 1899
Capilla de San Cristobal del Regomir, Barcelona.
- PUIGGARI, J. 1879
"La fachada romana descoberta davant la capella de Sant Cristofol", *Garlanda de Joyells*, pàg.40-42, Barcelona.
- SERRA, E., 1984
"Els Gualbes ciutadans de Barcelona: de la fallida bancària del segle XV a l'enllaç nobiliari del segle XVII", *Actes del Primer Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, vol.I. Barcelona.

Foto 1. Planta baixa, interior del Pub (foto R.Muro).

Foto 2. Planta baixa, interior del Pub (foto R.Muro).

Foto 3. Planta baixa, interior Pub (foto R.Muro).

Foto 4. Planta baixa, interior Pub. Detall carreu (foto R.Muro).

Foto 7. Planta entresol. Parament torre (foto R.Muro).

Foto 5. Planta baixa, interior Pub. Detall carreu (foto R.Muro).

Foto 6. Planta entresol. Parament muralla (foto R.Muro).

Foto 8. Planta entresol. Quarto de bany
(foto R.Muro).

Foto 9. Planta entresol. Cuina (foto R.Muro).

Foto 10. Planta entresol. Parament torre
(foto R.Muro).

Foto 11. Planta entresol. Parament de la mitgera amb Regomir-11 (foto R.Muro).

Foto 12. Planta entresol. Parament de la mitgera amb Regomir-11 (foto R.Muro).

Foto 13. Planta entresol. Parament de la mitgera amb Regomir-11. Detall esquerra (foto R.Muro).

Foto 14. Planta principal. Cala damunt de la capella. Vista de l'extrados de la volta i anella torre (foto R.Muro).

Foto 15. Planta principal. Cala damunt la capella. Detall anella torre primitiva (foto R.Muro).

Foto 16. Planta principal. Muralla i remunta de paret de maó (foto R.Muro).

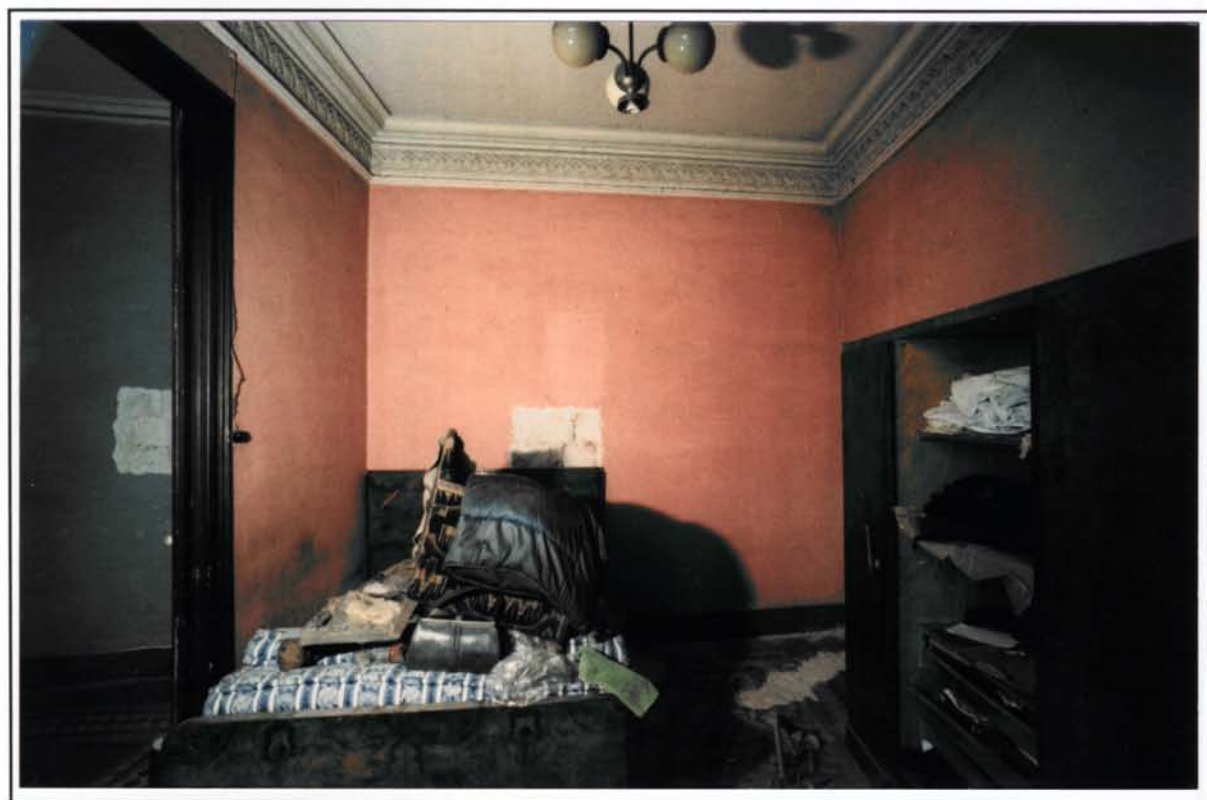

Foto 17. Planta principal. Parament mitgera Regomir-11 (foto R.Muro).

Foto 18. Planta primera. Parament contigüu Pati d'en Llimona (foto R.Muro).

Foto 19. Planta primera. Parament contigüu Pati d'en Llimona (foto R.Muro).

Foto 20. Planta primera. Parament contigüu Pati d'en Llimona (foto R.Muro).

Foto 21. Planta segona. Cuina (foto E.Pagès).

Foto 22. Planta tercera. Cuina (foto E. Pagès).

Capella Sant Cristofol

Sagristia

W. C.

Llenç muralla

Lateral TORRE 36

TORRE 37

clau.

Local

0 1 2 3 mtrs.
escala 1/50.

Nº 776

INTERVENCIÓ CARRER REGOMIR, 7-9
Planta baixa.

OCTUBRE 1995

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

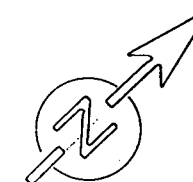
Capella Sant Cristofol

TORRE 37

Llenç muralla

Lateral TORRE 36

0 1 2 3 mtrs.
escala 1/50

Nº776

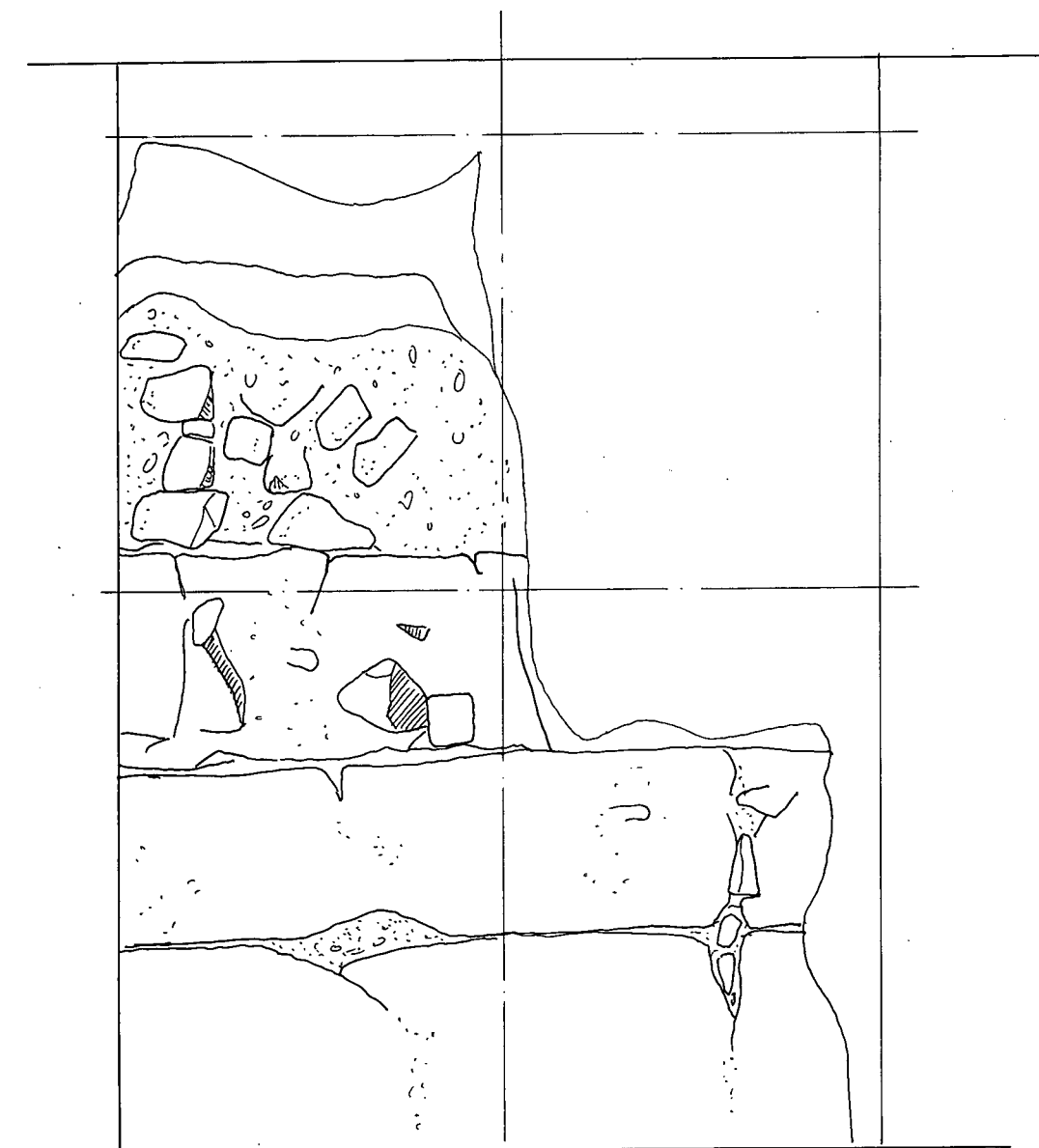
INTERVENCIØ CARRER REGOMIR, 7-9
Planta Entresol.

OCTUBRE 1995

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

PLANTA BAIXA - SECTOR TORRE CIRCULAR

0 1 Mt.

 Escala 1/20

Nº 776

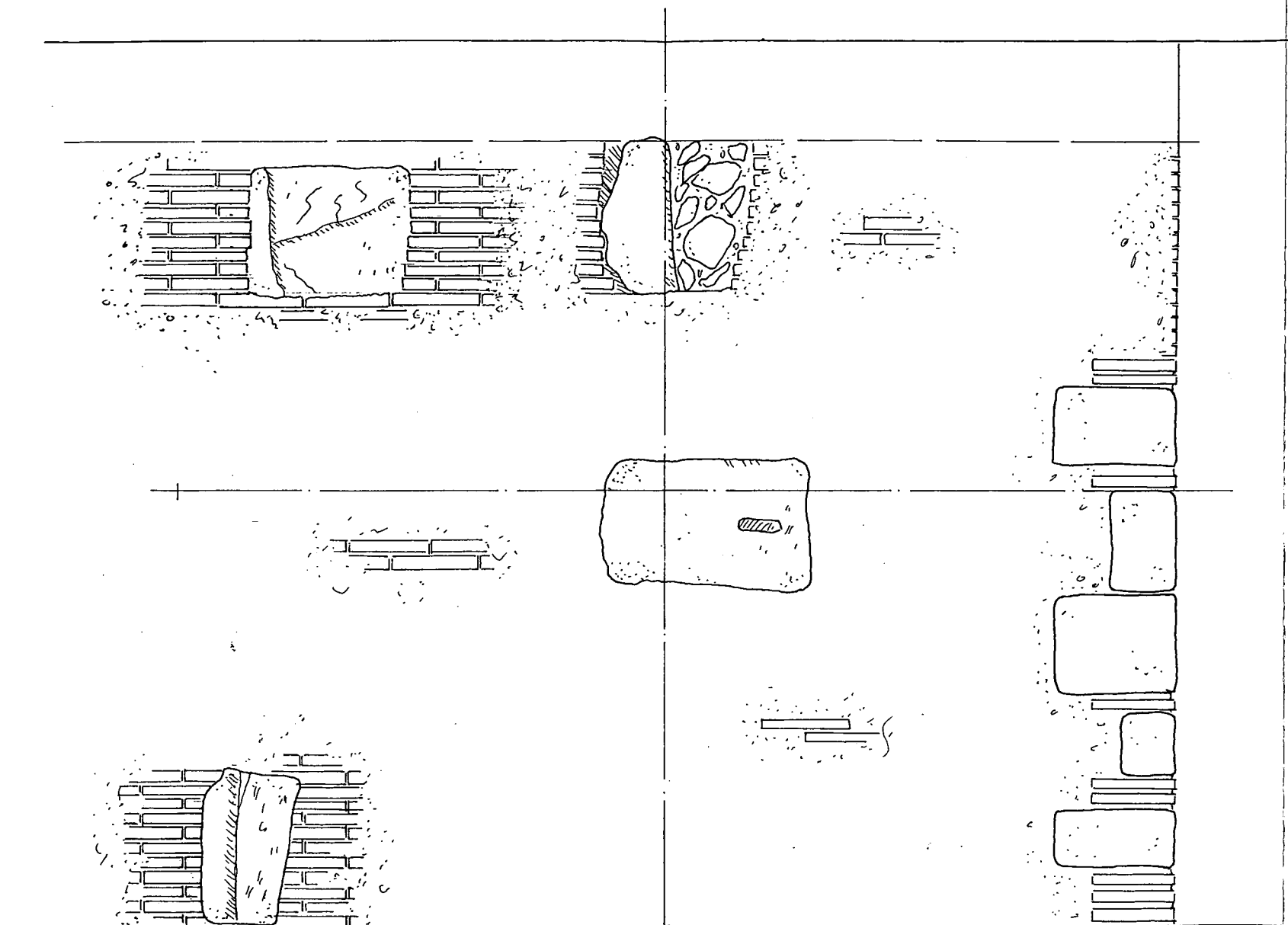
INTERVENCIÓ CARRER REGOMIR, 7 - 9

OCTUBRE 1995

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
 DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

PLANTA BAIXA - SECTOR TORRE CIRCULAR

0 1 Mt.
Escala 1/20

Nº 776

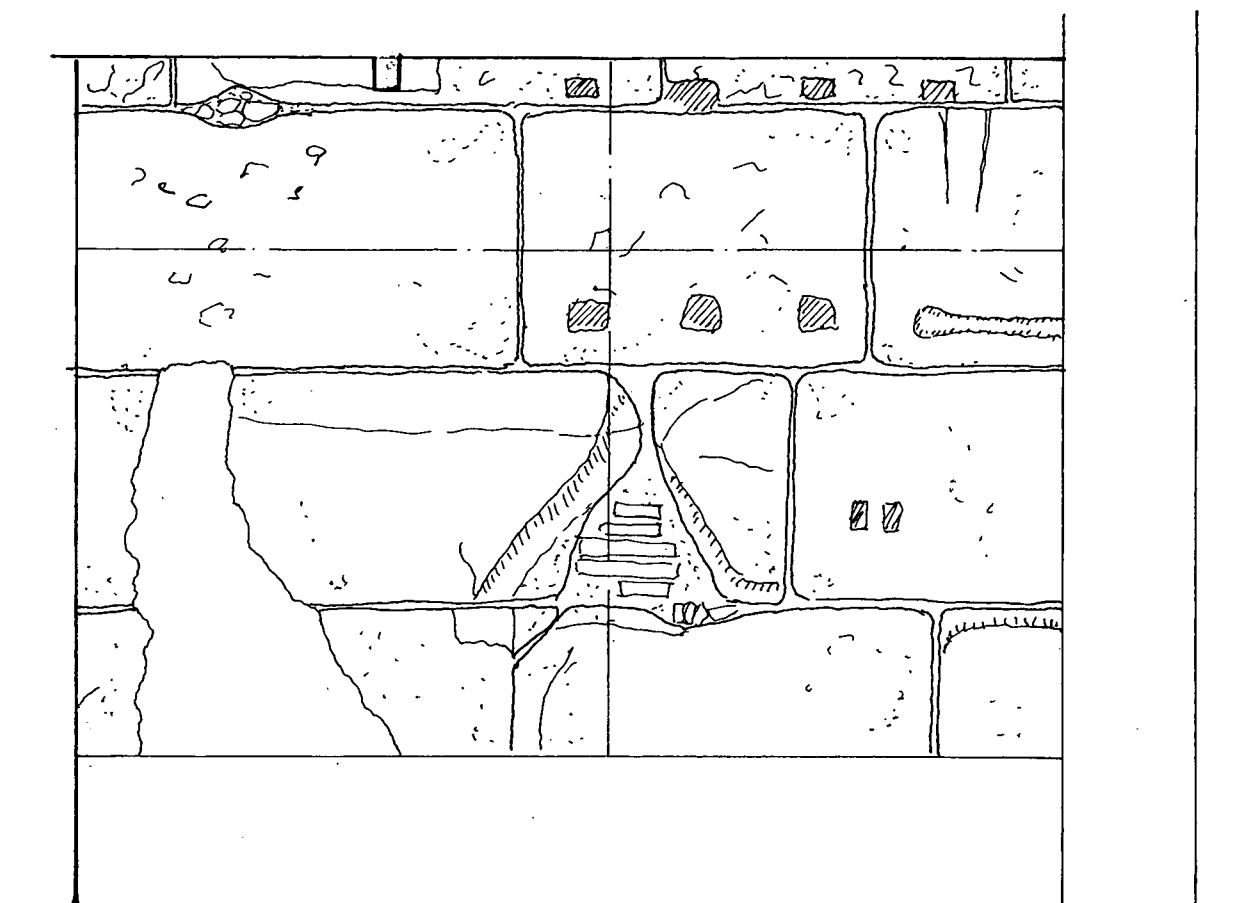
INTERVENCIÓ CARRER REGOMIR, 7-9

OCTUBRE 1995

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

PLANTA BAIXA - SECTOR LLENÇ MURALLA

Escala 1 / 20

Nº 776

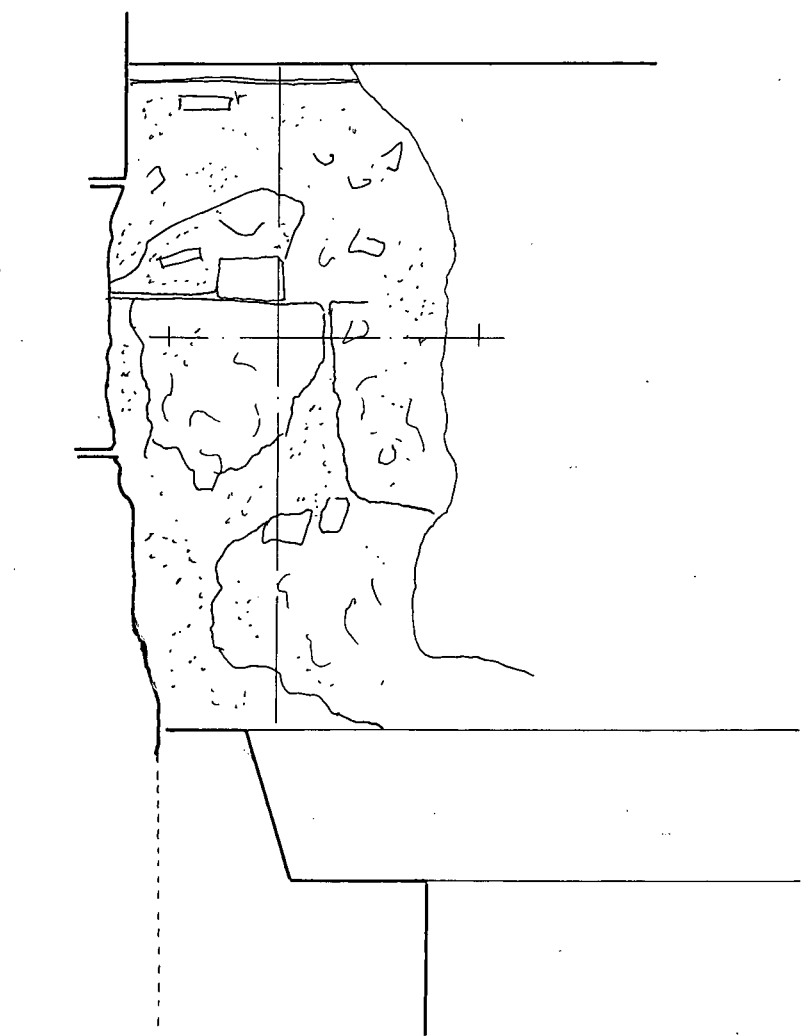
INTERVENCIÓ CARRER REGOMIR, 7-9

OCTUBRE 1995

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

PLANTA BAIXA - SECTOR LATERAL TORRE

0 1 Mt.
 Escala 1 / 20

6

Nº 776

INTERVENCIÓ CARRER REGOMIR, 7-9

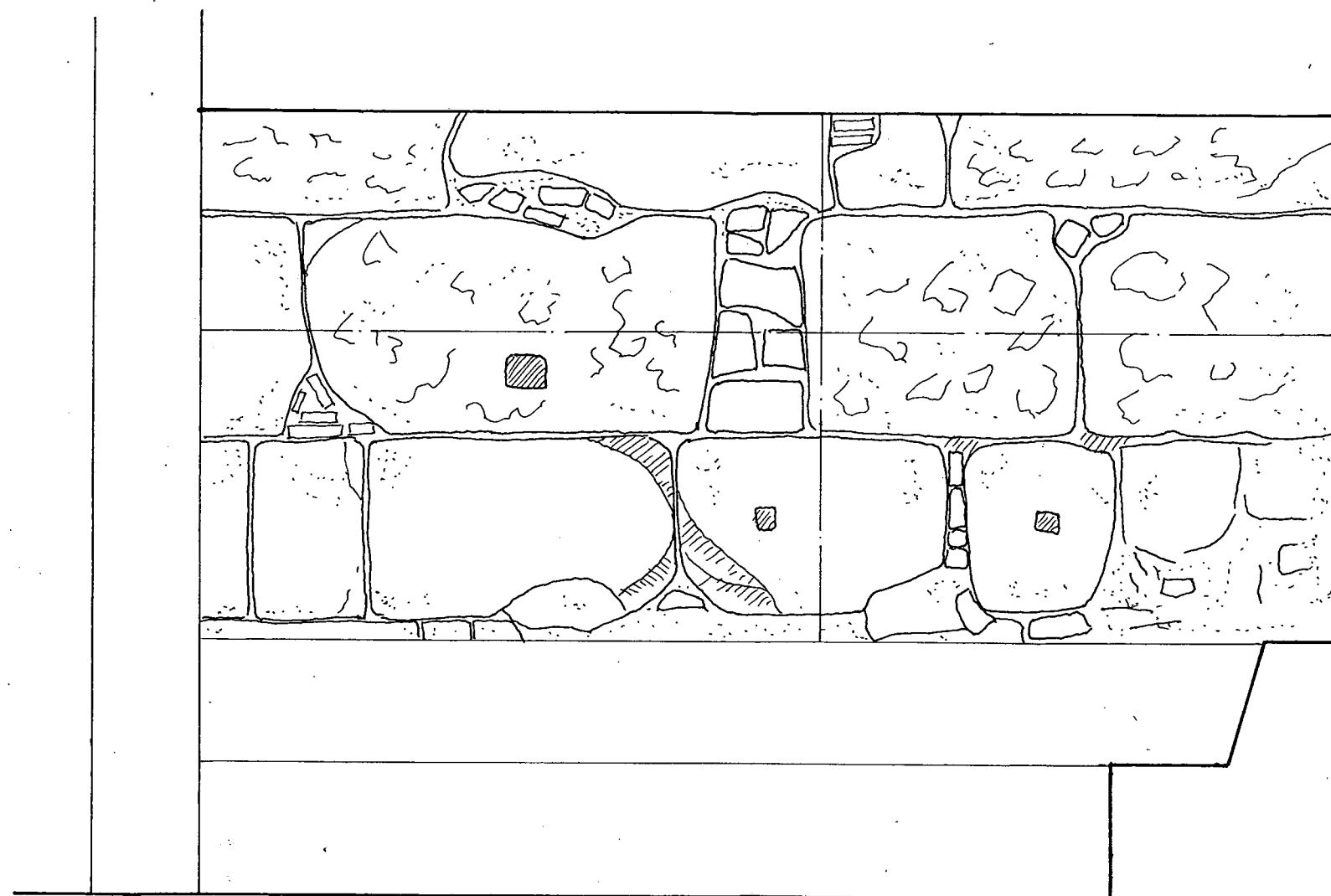
OCTUBRE 1993

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
 DE LA CIUTAT**

Ajuntament de Barcelona

45

PLANTA BAIXA - SECTOR LLENÇ MURALLA

0 1 Mt.
Escala 1 / 20

Nº 776

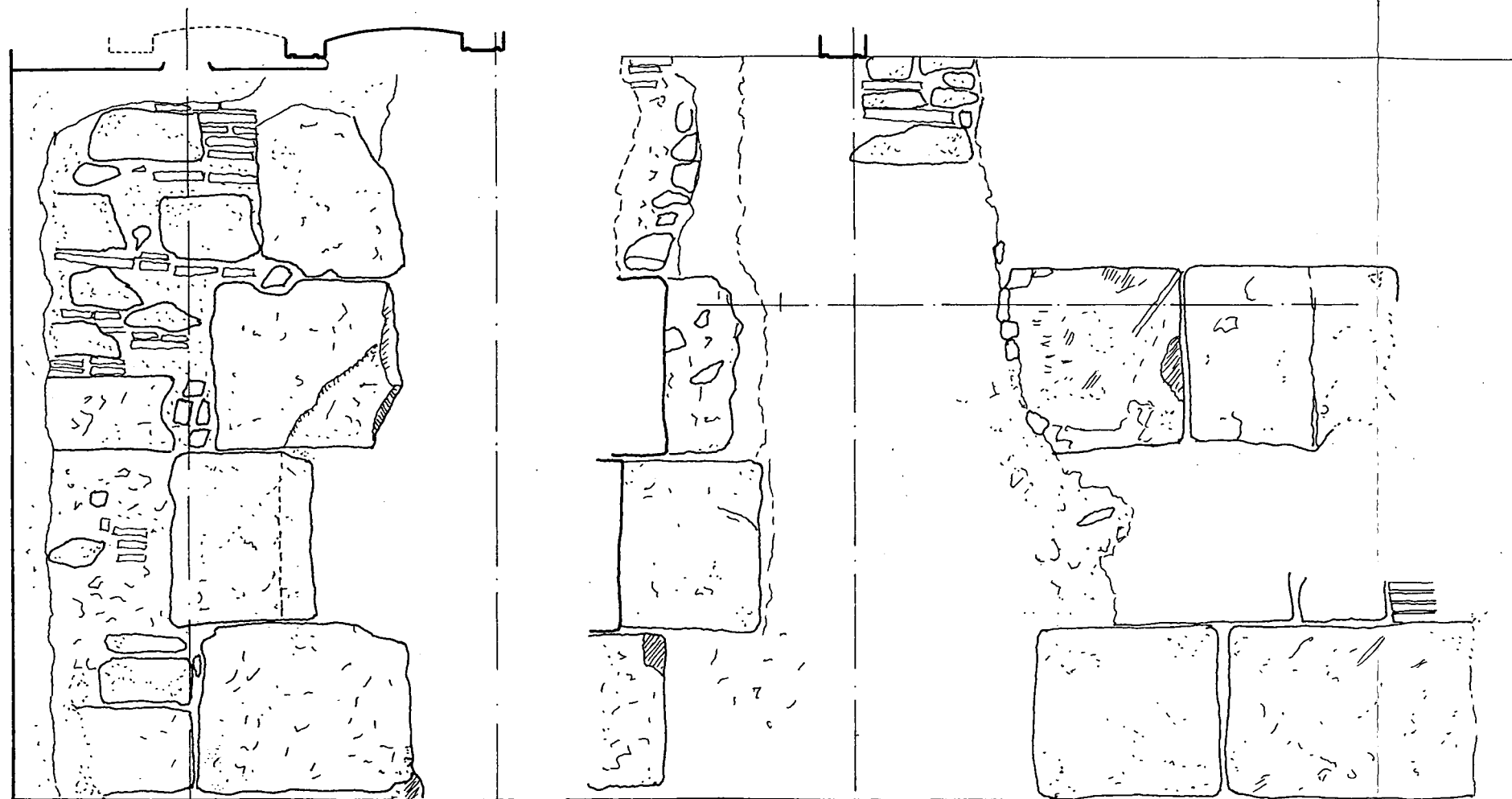
INTERVENCIÓ CARRER REGOMIR 7 - 9

OCTUBRE 1995

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

PLANTA ENTRESOL - SECTOR TORRE CIRCULAR

0 1 Mt.
Escala 1/20

Nº776

INTERVENCIÓ CARRER REGOMIR, 7-9

OCTUBRE 1995

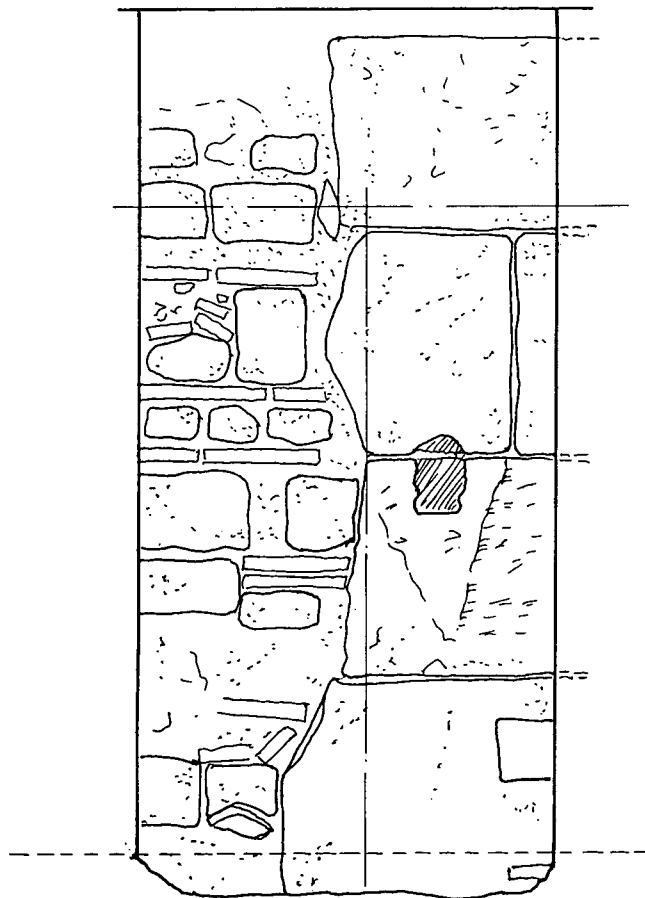

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

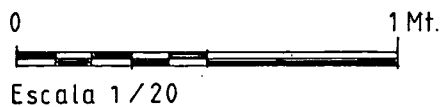
Ajuntament de Barcelona

8

47

PLANTA ENTRESOL - SECTOR LLENÇ MURALLA

9

Nº 776

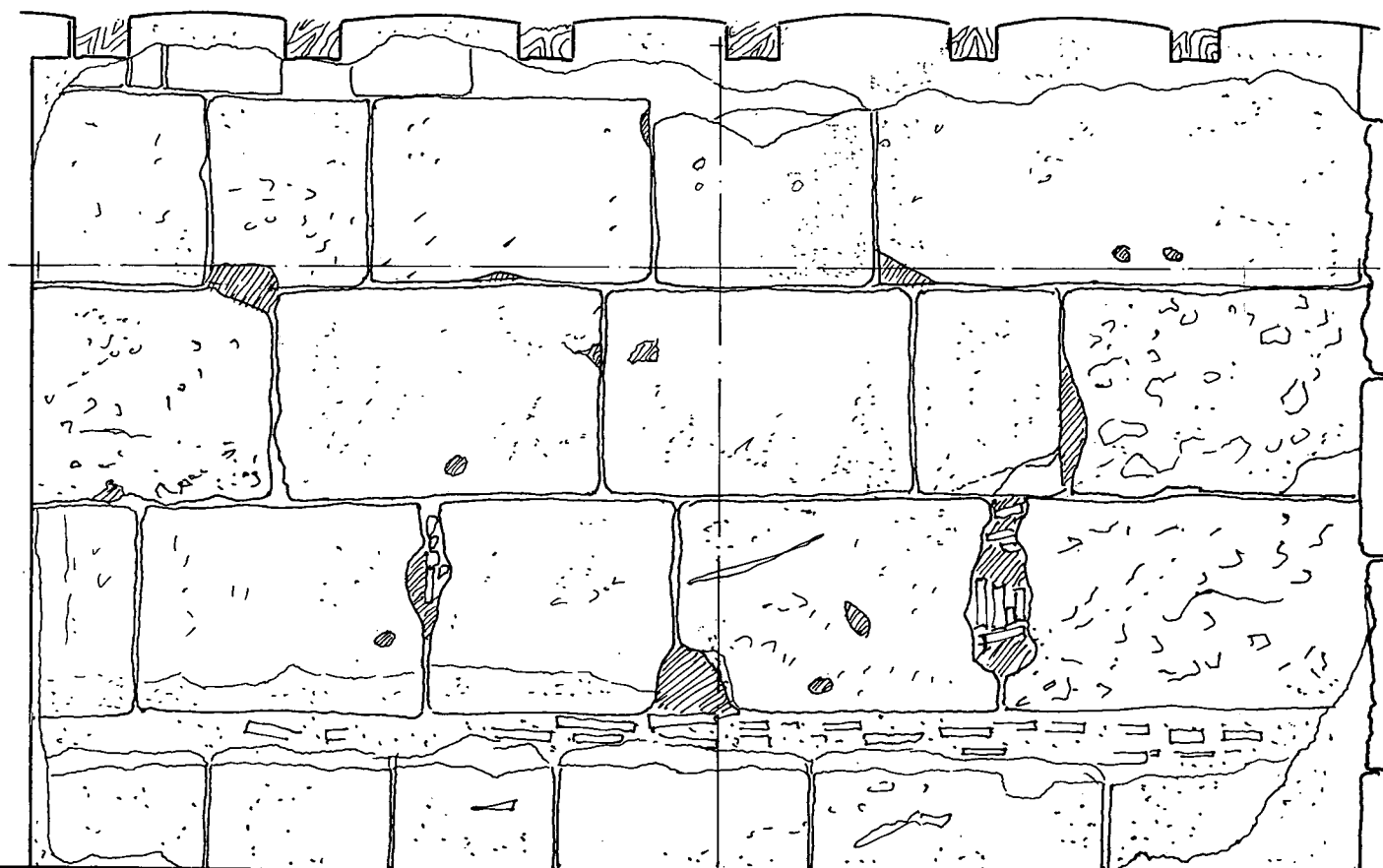
INTERVENCIÓ CARRER REGOMIR, 7-9

OCTUBRE 1995

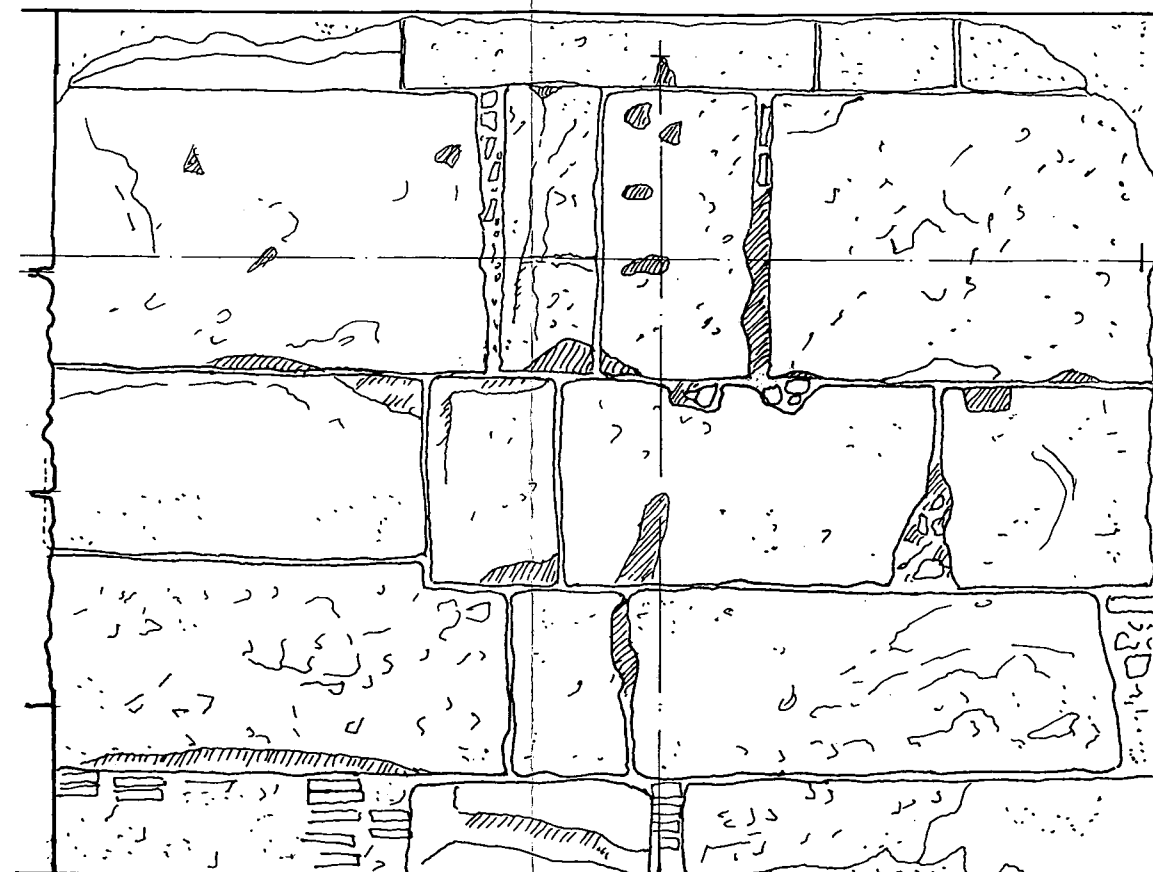

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

Ajuntament de Barcelona

PLANTA ENTRESOL - SECTOR LLENÇ MURALLA

SECTOR LATERAL TORRE

0 1 Mt.
Escala 1/20

Nº 776

INTERVENCIÓ CARRER REGOMIR, 7-9

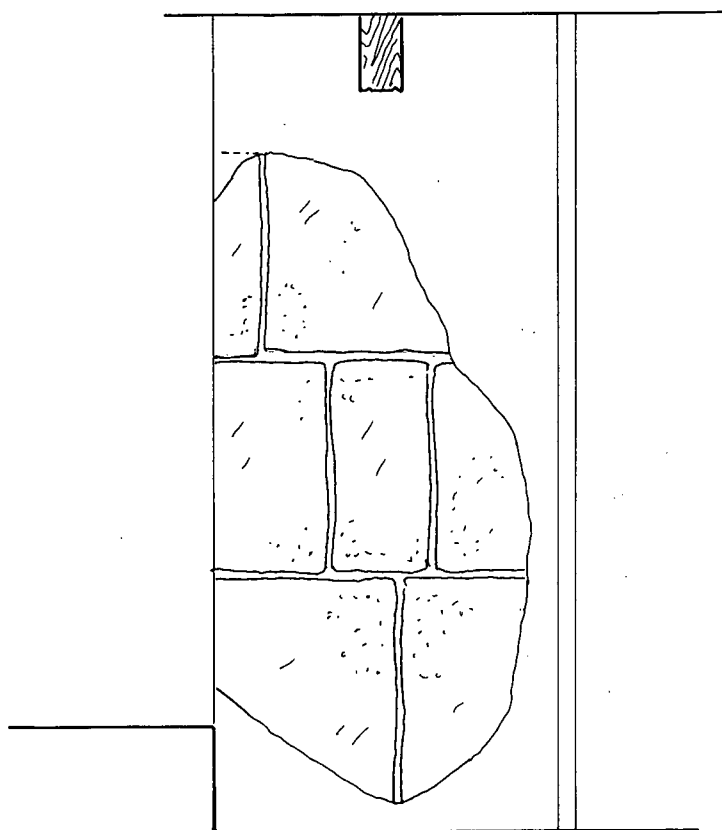
OCTUBRE 1995

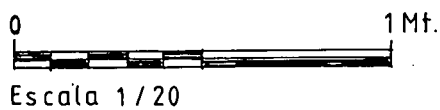
CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

10

PLANTA PRINCIPAL - SECTOR LLENÇ MURALLA

11

Nº776

INTERVENCIÓ CARRER REGOMIR,7-9

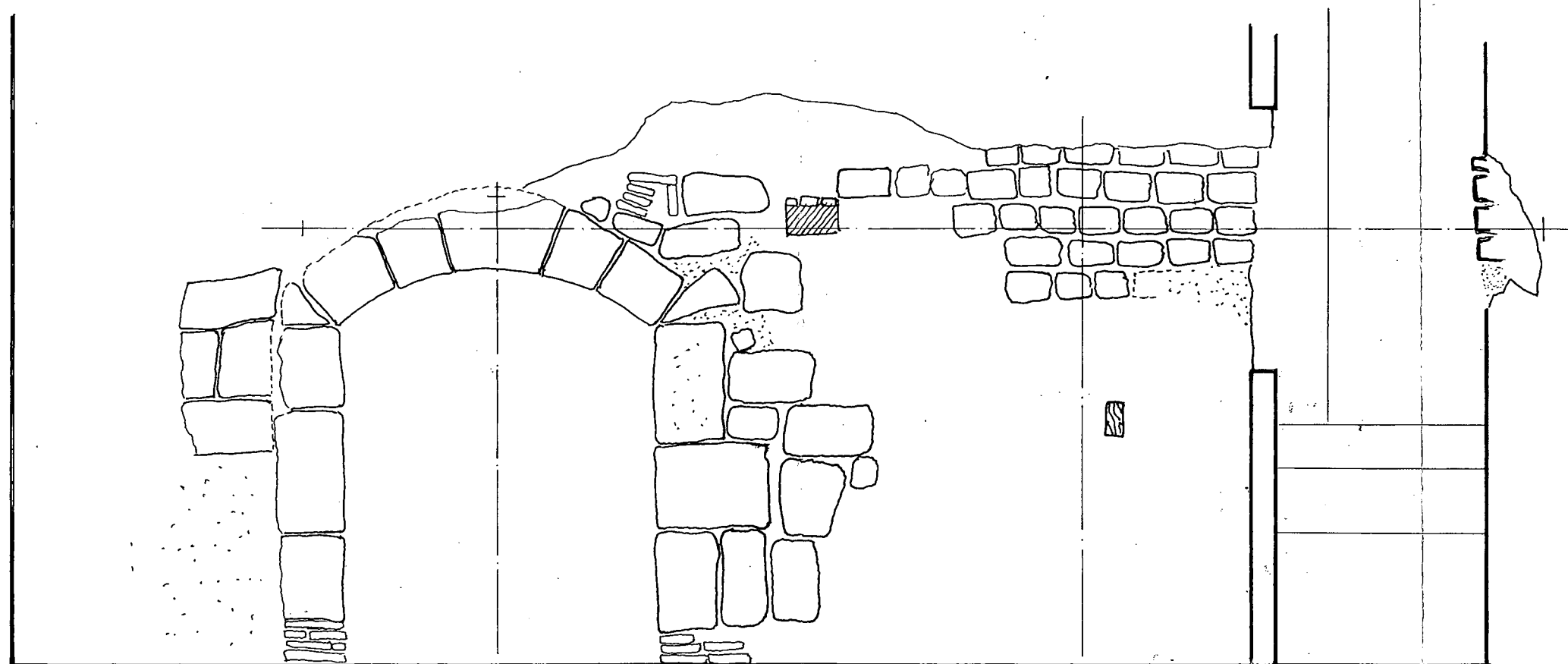
OCTUBRE 1995

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

Ajuntament de Barcelona

50

PLANTA PRIMERA - SECTOR PARAMENT CONTIGÜU PATI LLIMONA

0 1 Mf
Escala 1/20

Nº776

INTERVENCIÓ CARRER REGOMIR, 7-9

OCTUBRE 1995

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona